БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылда үзүмөлеттингел

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1960 ч. МАЙ 25 СРЕДА № 121 (4605).

Өртээ 20 көп.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

Кыргылданың баштайгы хүнүнде (1 арын).

УДУРТУЛГАНЫ УЛАМ БЕДИК ДЕҢНЕЛЧЕ: Барыын-талакы районнарның партия, совет активиниң хуралы (1 арын).

ОБЛАСТЫҢ ХОВУЛАРЫНДА (1 арын).

СОВЕТ БИЖИЛЕРНИҢ КҮЧҮЛҮГ ҮНҮ (2 арын).

Х. Өлчей. — Чоннуң культурлуг амыдырал-чуртталгазы дээш (2 арын).

Н. Безродный. — Өртээ аар тудуглар (2 арын).

А. Бичижик.—Социалистиг хүлөөлгелерниң күүселдеви (3 арын).

М. Дөсун-оол. — Чон ону хүндүлөөр (3 арын).

М. Аспан-оол.—Кыргылдага белеткенмейн турар (3 арын).

Н. Доңган, И. Намажаан.— Чүге ыамнавайн турарыл? (3 арын).

ЧЕТПЕСТЕРНИ ЭДИП АЛЫРЫН СҮМЕЛЕП ТУРАР (Чагаалар допчулалы 3 арын).

О. Намчылак. — Школаның амыдыралында чаа ырыынар (3 арын).

А. А. Громыко Нью-Йоркта чеде берген (4 арын).

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүделиниң меделгели (4 арын).

СОВЕТ ЧАЗАКТЫҢ ТУРУЖУН БҮГҮ ЧУРТТАРДА ДЕТКИП ТУРАР (4 арын).

Кисиниң чазаның антидемократтыг үлгедиглериниг улур Японияда килеңнөөшкин (4 арын).

УЛУГ УЖУР-ДУЗАЛЫГ ЧУГУЛА ХЕРЕК

1960 чылдың тудуг планын декабрь 25-ке чедир күүседирин, тудуг-монтаж ажылдарының бот-үнезин 1—2 хуу чиигедирин, 830 мун рубльдиң камналгазын чедип алырын бистиң областың тудугжулары социалистиг хүлөөлгезинде айыткан. Ындыг болза-дза, тудуг-монтаж ажылдарының планы баштайгы кварталда чүгле 96,8 хуу күүсеттинген. Оон кол чылдагаанларының бирөзи чүдел? Эрткен чылдың дөртү кварталында болгаш бо чылдың баштайгы кварталында тудуг материалдарын бүрүн белеткеп албаанында.

Бо чылдың тудуг планын чедишкиннинг күүседири, аңаа хөрөглөөр ыяш материалдарын чогуур үезинде четчир хемчөлдиг кылдыр сөөртүп чедирип алыры ыяш салдадыр сезонну организастыг чоругларындан кол хамааржыр. Бо чугула ажылга белеткенмишаан, областың ыяш ажыл-агый черлери 32 мун кубометр тудуг ыяжын салдадып бадырарынга белеткөөн. Ылаңгыя Сыстыг-Хемниң ыяш ажыл-агый чери бо чылдың баштайгы кварталының планын 108 хуу күүсеткен, а салдадып бадырарынга 11 мун кубометр ыяшты белеткөөн.

Ыяш салдадырынга ажыглаар 10 катерлерниң капитал септелгезин бүрүн дооскан, эргежок чугула хөрөкселдер-биле бүгү катерлерни хандырган. Катерлерни башкарарынга 10 кижини областың чурт үлетпүрүүнүң эргелели тускай өөредип белеткөөн. Ыяш салдадыр катерлерни башкарарынга мергежилдиг эштер В. Лавейкин, Н. Нугис, Т. Филиппов олар СЭКП ТК-ның июль Пленумунга күш-ажылчы белектиг ужуражыр дээш ай бүрүзүнде ыяш салдадыр планын 180 хуудан өрү күүседирин, кывар болгаш чаар материалдарны камнаарын, техниканы бедик бүдүрүкчүлүг ажыглаарын үлөөнгеннер.

Улуг ужур-дузалыг болгаш харыысалгалыг ажыл—ыяш салдадырында бүгү белеткелдер бүрүн кылдынган деп санап болбас. Чижээ, бо чылдың баштайгы кварталында Сизимниң ыяш ажыл-агый чери (директору эш Скобеев) планын чүгле 76 хуу күүсеткен. 3800 кубометр ыяшты салдадырынга чедир белеткевөөн, чайгы сезонга ажылдаар 20 кижини ам-даа шилип албаан. Ол ышкаш Кызылдың ыяш заводу (директору эш Кандауров) катерлерге ажыглаар кывар, чаар материалдарны белеткөөринче, сөөргүп чедиринче ам-даа барык эгелеп кирбөөн.

Сизимниң болгаш Шивөөлигниң ыяш ажыл-агый черлеринде ыяш белеткелчилериниң ортузунга масса-политиктиг ажылды четпес тургусканын, социалистиг чарышты эрөңгей организастаанын, оларның бедик бүдүрүкчүлүг ажылдаарынче, амыдырал-чуртталгазынче чогуур кичөөнгейни угландырбайн турарын демдеглөөр херек. Ыяш салдадырынга белеткел ажылдарының үстүнде ыяш ажыл-агый черлеринде четпес чоруп турарының кол чылдагааны бо-дур.

Төөгүлүг чеди чылдың ийги чылында тудуг планын чедишкиннинг күүседирине улуг ужур-дузалыг сорулга болуп турар ыяш салдадыр сезон ам каш-ла хонгаш—майның төнчүзүнде массалыы-биле эгелөөр. Мынчангаш, ыяш салдадырының сезонунга эргежок чугула бүгү белеткелдерни өң кыска хуусаада доозар, ыяш салдадырынга киржир ажылчыннарны бүрүн четчелөөр, оларны идик-хеп, аъш-чем-биле чогуур үезинде хандырар херек.

Ыяшты салдадып бадырар дээш чеде берген катерлерни саадатпас төлөөде, салдадыр ыяштарны эрик кыдыынга баш бурунгаар чыып белеткөөри, ыяш белеткелчилериниң күш-ажылын эки организастаары, техниканы бедик бүдүрүкчүлүг ажыглаары, дүн-хүнде дежурныйларны тургузары эргежок чугула. Кызылдың ыяш заводунуң дирекциязы болгаш тудуг материалдарын чагаан өске-даа бүдүрүлге черлери салдадып келген ыяшты саадатпайн хүлөөп алыр талазы-биле тускай дежурныйларны дүне-даа, хүндүс-даа тургузар, ыяш салдадып келгеннериң хонар-дүжер, дыштаныр черин баш бурунгаар белеткөөр, оларның дугайында доктаамал сагыш салыр ужурлуг.

Сыстыг-Хемниң болгаш Сизимниң ыяш ажыл-агый черлериниң ажылчыннарынга идик-хепти, аъш-чемни, ыяш салдадыр катерлерге, оларның башкарыкчыларынга эргежок чугула материалдарны чогуур үезинде чедирерин саададыр таварылгалар эрткен чылын хаая өвес турганын демдеглевейн барып болбас. Ыяш салдадыры ышкаш улуг ужур-дузалыг болгаш харыысалгалыг, нарын херекти шак ынчаар чугулалап өөрбес чорукту моон соңгаар канчап-даа болдуруп болбас.

1960 чылда ыяш салдадыр сезонну организастыг чорудар, СЭКП ТК-ның июль Пленумунга белектиг ужуражыр дээш социалистиг чарышты ыяш белеткелчилериниң, салдадыкчыларының, катерлер башкарыкчыларының ортузунга калбартыры, масса-политиктиг ажылды бедик деңнелге тургузары, кубометр ыяш бүрүзүнүң чаа тудугларга улуг ужур-дузалыын ажылчыннарга таймылбырлаары эргежок чугула.

55 ХОНУК БУРУНГААР

АЛЬМЕТЬЕВСК, (Татар АССР). (СЭТА). Республиканың нефтичилери чеди чылды алды чылда күүседири дээш чаржып турарлар. «Альметьевбурнефть» трезинин Алнакаевск конторазында тывышчыларның бригадалары—үк чарышка мурнакчылар. Олар чартык чылдың планын 55 хонук бурунгаар доосканнар.

Бо чылдың июнь айның төнчүзүнде демдеглеп эрттирер деп турар—Татар АССР-ниң 40 чыл болур оюнга уткуштур сес айлар планын күүседир деп турар.

КЫРГЫЛДАНЫҢ БАШТАЙГЫ ХҮНҮНДЕ

Улуг-Хем районнуң Ленин аттыг көдөө ажыл-агый артелиниң кежигүннери өшкү кыргылдазын организастыг өгелөөн. Кыргылданы 12 хачылыг электри кыргылда агрегады болгаш хол хачылыг 12 кижи чорудуп турар.

Баштайгы хүнде 315 өшкүнү кыргаан. Ниитизи-биле 185 кг, азы бир өшкүден ортумаа-биле 700 грамм дүк кыргыттынган. Кыргыкчылардан Д. Көк-кыс, К. Даткара, Т. Маңмаа, О. Үйнук-оол олар 18-тен 29 чедир өшкүлерни кыргаан.

КЫРГЫЛДАГА БЕЛЕН

СУТ-АКСЫ. Сут-Хөл районнуң Киров аттыг колхозу чайгы хой кыргылдазынга эки белеткенип турар.

Колхоз Өртең-Арыг, Чес-Булуң, Алдыы-Хову-Аксы деп черлерде 3 кыргылда агрегаттарын бүрүү-биле белеткөөн. Чес-Булунда аргегатты бо чылдың немей кылганы ол.

Ол ышкаш колхозчу Ондар Чашоол, Монгуш Сүүр-оол олар дүктү ылгап сорттаар талазы-биле тускай өөредилгени эрткен. Майның 25-тен эгелеп массалыг кыргылда эгелөөр. Анкор өшкү кадарчызы Ондар Ирикпен өшкүлерин Өртең-Арыгда агрегатка кыргыдып эгелей берген.

Удуртулганы улам бедик деңнелче

Барыын-талакы районнарның партия, совет активиниң хуралы

Чоокта чаа Чадаанага барыын-талакы районнарның партия райкомнарының секретарларының, районнарның күүсекчи комитеттериниң даргаларының, СЭКП обкомунуң секретарьлары болгаш облкүүском база оон чамдык кол-кол эргелелдериниң начальниктери-биле каттышкан чөвүлел хуралы болуп эрткен. Хуралга чалаттырып келген чамдык партия, совет активи база киришкен. Ук хуралга ССРЭ-ниң Дээди Совединиң бешки сессиязының болгаш СЭКП Төп Комитединиң Пленумунуң ажылының түннелдериниң дугайында СЭКП Тыва обкомунуң бирги секретары эш **С. К. Тока** дыннадыгны кылган.

Областа, оон иштинде барыын-талакы районнарда часкы тарылганың чоруп турарының, мал ажылының амгы байдалының дугайында илеткелди обком секретары эш **А. И. Попов** кылган. Обласка болгаш барыын-талакы районнарга капитал тудугнуң канчаар чоруп турарының дугайында илеткелди обком секретары эш **А. В. Анкудинов** кылган.

СЭКП обкомунуң секретары эш Попов областа часкы тарылганың чоруп турарында чамдык чүгээр түннелдерни ниитизи-биле көргүспүшаан, часкы тарылганы моон-даа дээре түннелдиг эрттириниң бүгү аргалары бар турда-ла ол аргаларны четче, чөп ажыглаарын эки организастап шыдаваанының хараазы-биле бо чылдың часкы тарылгазын агротехниктиг өң эки үеде доозун шыдавайн турарын, узамдыктырганын, машина техниканы чамдык черлерде өн-не кам-хайыра чок эдилеп турарын, кывар, чаар материалдарга камналга чогун тодаргай чижектерге көргүскен.

Агротехниктиг чурумнарны үрөөр чоруктар Бай-Тайга, Сут-Хөл, Чаа-Хөл, Чөөн-Хемчик болгаш өске-даа районнарда бар. Чижээ, Бай-Тайга районнуң Сталин аттыг колхозу 214 га арбайны болбаазыраттынмаан шөлге тараан. Үрезинни чогуур ханызынга чедир хөмдүрбес, хөрөүнү хоюглап, дескилевейн тарып турар чоруктар кайы-даа районнарның колхозтарында бар. Чаа-Хөл районнуң чамдык колхозтары хоранаттынмаан үрезинни чаштырганы илерөөн.

Черни чарарын кандыг угланыышкынга — дургаар азы доора чарарын агроном кижи өвес, харын трактерист боду шиитпирлеп турар чорук чаңчыл болган. Чер аңдарарының угланыышкынын шын өвес шилип алыр чорук черниң хөрөүнүнүң структуразын кыска үеде үргедөөринге чедирип турар улуг хоралыг практика болур. Ынчангаш чер чарарының угланыышкынын, тарылганың агротехниктиг өске хемчегларибиле бир дөмей, агроном шуут удуртур, ону план өзүгаар ажылдаар ужурлуг. Ынчангаш агрономнуң ролюн бедидер херек.

Үрезинни чаштырарда белдирлешкек, кызыы одуруглай чаштырар арганы өң калбаа-биле ажыглаар сорулга турда-ла Чаа-Хөл район бүгү тараанын чүгле 17 хуузун, Бай-Тайга —3 хире хууну ол аргабиле чаштырганнар. Кукуруза тарылгазынын талазы-биле 300 центнер ногаан массаны гектар бүрүзүндеи алыр деп лозун салып турарындан аңгыда кайы-даа районнарда херек кырында кылдынган ажыл амдыызында дыка эвээш. Ол хамаан чок, үрезин пунктузундан үрезинни безин чедип алган колхозтар дыка эвээш. Кукуруза тарыыр черге минералдыг болгаш органиктиг чемишчидилгени төгер талазы-биле ажыл сула чоруп турар. Кукуруза шөлүнүң гектар бүрүзүнге 20—30 тонна өдек төгер ужурлуг турган болзувусса бөгүн области ортумаа-биле чүгле 5 тоннаны төккен болуп турар.

Ам үеде часкы тарылганың бирги өөлчөөнин ажылдары колдуунда дооступ турар болгаш ийги өөлчегниң ажылдарынче кидин түлүктеп киришпер үе келген. Ам сорулга болза картофель, ногаа болгаш мал чеми культуралар тарылгазын агротехниктиг хуусаада чорудары, бар турар чемишчидилгелерни долузу-биле чөп ажыглаары, бок үнүштер-биле демиселди чогуур өйүнде, шын организаставышаан, сиген кезилдезинге белеткенири, комбайннарның септелгезин доп-дораан организастаары болур. Комбайн септелгезинин ажылы дыка багай чоруп турар. Бар турар 600 комбайнның чүгле 64-түү септеттинген. Ынчаарга Барыын-Хемчик болгаш Чөөн-Хемчик районнар комбайн септелгезин безин эгелевөөн дээрзин чугаалаза чогуур.

Мал ажылының талазы-биле барыын-талакы бөлүк районнар өлөөн дүвүренчиг кышты эрттирген. Эрткен 4 айның иштинде 1200 тонна эштти бүдүрер планныг тургаш 770 тоннаны бүдүрүп, күрүнеге 660 тоннаны садар планын 530 тонна кылдыр күүсеткен. Чамдык Өвүр, Чөөн-Хемчик ышкаш районнар белеткеп алган мал чеми бар турда-ла ону малга бербейн, малды аргызып, чудадып, харын-даа когаралга таварыштырып турганын чугаалаар херек. Малдың чаш төлүн камгалап алыр талазыбиле көргүзүг амдыызында куду: төрүүр чүс баш хойга онааштыр алган төл 46 болуп турар. Партия райкомнары, районнарның күүсекчи комитеттери ажылчы чоннарның социалистиг чарыжын удуртуп турары кошкак деп эш Попов чугаалаан.

Хуралдың ийги айтырыынга областа капитал тудуушкуннарының чоруп турарының дугайын чугаалашкан. Бо айтырыг талазы-биле илеткел кылган СЭКП Тыва обкомунуң секретары эш Анкудинов А. В. бодунуң чугаазынга: капитал тудугларның болгаш оларны ажыглалга киреринің темпизин улам дүргедиринин дугайында партияның Төп Комитеди онза чугула деп каш-даа удаа онзалап айытканын демдеглевишаан, көдөө ажыл-агыйның база улетпүрүнүң продукцияларын өң хөйү-биле бүдүреринге материал техниктиг баазаны улам күштелдириниң чугулазының дугайын ССРЭ-ниң Дээди Совединиң бешки сессиязынга эш Н. С. Хрущев онзалап демдеглөөн деп ол чугаалаан.

200 миллион түнүг рубльди капитал тудугга шиңгөөдип ажыглаар ужурлуг бис. Ону шын, өйшаанда, долу ажыглаары партия, совет, тудуг организацияларындан болгаш капитал тудугну чорудуп турар өске-даа организацияларның талазындан доктаамал күженишкинни болгаш организакчы ажылды негеп турар. Ындыг турбуже капитал тудугга көрдүнген акша хөрөнгини шиңгөөдип ажыглаар талазы-биле эрткен дөрт айларда бис эки түннелди чедип ап шыдаваан бис. Тудуг талазы-биле I кварталдың планы күүсеттинмөөн. Ынчалза-даа эрткен чылдың баштайгы 4 айы-биле деңнөөрге түннел мүн-не чүгээр. Чыл эгезинден бөөр 36 миллион рубльди шиңгөөдип ажыглаан, азы 1959 чылдың бо үеегизи-биле деңнөөрге оортан 19 хуу хөй болуп турар. Оон иштинде «Тыва кобальт» чери капитал тудуушкунунуң хөрөнгизин эрткен чылдың бо үези-биле деңнөөрге 62 хуу хөйү, областың чурт үлетпүр эргелели 19 хуу хөйү ажыглаан, чуртталга тудуунуң талазыбиле эрткен 4 айларның дургузунда эрткен чылдыынга дөмейлөөрге 8 миллион дөрбелчин метрни азы 53 хуу хөйү тудуп, ажыглалга киргген. Чамдык чүгээр түннелдер-биле кады капитал тудугнуң акша хөрөнгизин өй-шаанда, чөп ажыглаар, чугула объектилерни дүрген ажыглалга киирер талазы-биле бисте улуг четпестер бар. Чижээ, Ак-Довуракты кол чамдык объектилери — руда арыглаар фабриканың тудуу, ында дизель-электри станциянын, бетон заводунуң тудуу ам-даа кылдынмайн турар болгай, а оларны тударының хуусаазы шагда-ла эрткен. Ак-Довуракты ындыг чугула капитал тудугларының күүсеттинмейн турарының кол чылдагааны болза, ында күш-ажылдың организациязының сулазында, күш-ажылдың чуруму багайында. Оон аңгыда тудуг материалы-биле өйшаанда хандырбайн турарындан ажылчыннар ажылдавайн анаа турар чорук база бар. Ында оран-бажын хандырылгазының талазы-биле байдал база багай. Партия организациязының партийжи-политиктиг ажылы кончуг кошкак.

Барыын-талакы районнарда капитал тудуунуң планын эрткен 4 айларда канчаар күүседип турарын илеткелчи көргүскен. Өвүр район ниитизи-биле 600 мун рубльдиң 15 хуузун, Чаа-Хөл район—1358 мун рубльдиң 28 хуузун, Сут-Хөл — 880 мун рубльдиң 32 хуузун, Барыын-Хемчик—1600 мун рубльдиң 19 хуузун, Чөөн-Хемчик—2740 мун рубльдиң 21 хуузун, Бай-Тайга—500 мун рубльдиң 20 хуузун ажыглаан болуп турар. Ылаңгыя Чаа-Хөл район кадык камгалалының талазы-биле капитал тудуушкунунга 150 мун рубльди ажыглаар тургаш, бөгүнге чедир чаңгыс-даа көпеек чарыгдаваан, көдөө ажыл-агыйның дуржулга станциязы чүгле 9 хууну ажыглаан.

Барыын-талакы районнар бо чылдын эрткен 4 айларының дургузунда чаңгыс-даа дөрбелчин метр чуртталга шөлүн ажыглалга киирбөөннер.

Чөөн-Хемчик район чуртталга тудуунуң төлевилелин үреп, 2,5 метрниң орнунга тудугну 3 метр чедир бедидип, база херимнерни шаарартыр кылыр орнунга калбак манзы-биле тудуштур кылып, хөй тудуг материалын артыкка чарыгдап турар.

Капитал тудугга көрдүнген акша хөрөнгини долузу-биле, чогуур өйүнде, шын ажыглаарында болгаш тудугнуң шынарында-даа бар үстүнде чугаалааным болгаш өске-даа четпестерни саная болза дыка хөй деп, эш Анкудинов чугаалаан. Бо четпестерниң үнүп турар кол чылдагааны болза, күш-ажылдың организациязының кошкаанда, тудуг шөлдеринде корум-чурумну таарымчалыы-биле организаставаанында, кадрларның доктаавас, үргүлчү халажып турарында, күш-ажылдың чурумунуң кошкаанда, база ол ышкаш тудуг ажылын мергежилдиг удуртпайн база күш-ажылды механизастаарынга кичөөнгей салбайн турарындан болуп турар.

Капитал тудуунда четпестерни чайладып, планны болгаш алдынган хүлөөлгелерин күүседир дээш партия, совет болгаш тудуг ажылын өргелеп турар организацияларның бирги чергениң сорулгазы болза тудугнуң материал-техниктиг баазазын тургузарынче, тудуг ажылының талазы-биле түр өөредилгелерни организастап тургаш ажылчыннарның мергежилин бедидер хемчегларни алырында, тудугжуларның амыдырал-чуртталгазының байдалын өкижидери, оларның ортузунга партийжи-кижизидилгелиг ажылды чогуур негелдениң деңнелинге чедир көдүрери, оларның ортузунга социалистиг чарышты калбартып, квартал, ай, хүн планнарын күүседиринче тудугжуларны организастаары болур.

Ам удавас болур партия Төп Комитединиң июль Пленумунга төлептиг, күш-ажылчы эки белектиг ужуражыр дээш бүгү күштү салыр ужурлуг деп илеткелчи чугаалаан.

Дараазында чүве чугаалаан эш Арланмай А. М. барыын-талакы районнар хөй-ниити чемненилгезинин талазы-биле I кварталдың планын күүсетпөөнин, Барыын-Хемчикте хлеб быжырар черниң ажылы багай, арыг-шевер эвезин, хөй-ниити черинге арагалаар чорук-биле демиселди дынзыдарының орнунга харын столоваяларга графинде арыг суг тургузар ниити чурумну ында соксатканын бууу шаап, шүүмчүлевишаан, столовая, садыг ажылдакчыларының арга-дуржулгазының солужулгазын, колхозтарга ниитиниң чемненилге черлерин организастаарының эргежок чугулазын саналыга чугаалаан. Ук хуралга партияның Өвүр райкомунуң секретары эш **Бойду**, партияның Чөөн-Хемчик райкомунуң секретары эш **Дилгижек**, областың көдөө ажыл-агый эргелелиниң начальниги эш **Соколов**, партияның Барыын-Хемчик райкомунуң секретары эш **Алдын-оол**, партияның Сут-Хөл райкомунуң секретары эш **Севзэн** болгаш өске-даа эштер санал бергеннер.

ОБЛАСТЫҢ ХОВУЛАРЫНДА

Дуржулгалыг трактерист

Сут-Хөл районнуң «Бора-Тайга» көдөө ажыл-агый артелиниң механизатору эш С. Маадыр-оол часкы хову ажылдарын кыска хуусаада бедик агротехниктиг деңнелге эрттирер талазы-биле колхозтуң механизаторларының аразында калбарган социалистиг чарыштың тинлекчизи болган.

Трактерист эш С. Маадыр-оолдуң ийи сеялка кошкан «ДТ-54» тракторлуг агрегады 9 ажыл хүнүнде 500 ажыг гектар тараанны чаштырган. Часкы хову ажылдарының үезинде Маадыр-оолдуң агрегадынга кандыг-даа үрелиишкиннер болгаш ажылга саадаашкыннар болбаан.

Эш С. Маадыр-оол часкы сезонда 536 кг кывар, чаар чүүлү камнап алган. Механизатор Маадыр-оолдун бедик бүдүрүкчүлүг, кызымаккай ажылын үнелеп көргеш, ону областың Хүндүлел самбыразында киргген.

М. ЧАРТАН-ХУНА.

ОБЛАСТЫҢ КОЛХОЗТАРЫНДА БОЛГАШ СОВХОЗТАРЫНДА ЧАСКЫ ТАРЫЛГАНЫҢ ЧОРУП ТУРАРЫНЫҢ ДУГАЙЫНДА МЕДЗЭ
(1960 чылдың май 20-ге чедир тараанны хуу-биле)

Районнар	Бүгү культуралар	Оон иштинде тараа культуралары
Барыын-Хемчик	95,0	101,1
Танды	94,4	103,5
Каа-Хем	92,2	102,7
Чаа-Хөл	90,7	101,1
Сут-Хөл	89,1	102,2
Бай-Тайга	87,1	105,0
Чөөн-Хемчик	86,4	103,6
Бии-Хем	83,5	102,6
Тес-Хем	80,7	98,7
Өвүр	59,8	100,0
Улуг-Хем	58,3	77,1
Тоджу	45,2	170,0
Эрзин	41,7	113,8
СОВХОЗТАР:		
«Тиилелге»	100,6	105,0
«Өөк»	87,0	100,0
«Межегей»	84,6	97,3
«Барлык»	81,9	104,5
«Элегес»	71,2	98,7
«Кызыл партизан»	61,4	75,0
«УТКА 25 чылы»	46,4	81,4

Борис Монгуш механизация училищезин дооскан дораан бодунуң төрөөн колхозу «Искрага» чедип келген.

Борис удатпаанда «Беларусь» деп тракторну алган. Б. Монгуш ам часкы хову ажылдарында чедишкиниг ажылдап турар. «Беларусь» биле хүнде 18 гектар кызыл-тас чаштырар нормалыг. Ол тарылганы дүрген доозар дээш улуг күженишкиннерни үндүрген. Кызымаккай трактерист хүн бүрүде 20—22 гектарны чаштырып турар.

Чурукта: Чөөн-Хемчик районнуң «Искра» колхозунуң трактеризи Б. Монгуш «Беларусь» деп тракторунда.

Фото С. Феоктистовтуу.

„Межегей" совхозта

Таңды районнуң «Межегей» совхозунуң тараажылары бо чылын 13800 га хире тараа культураларын тарыыр болгаш га бүрүзүнден ортумаа-биле 15 центнерден куду өвес дужүүтү алыр деп сорулганы салган ажылдап турарлар.

Тарылгада ажылдап турар механизаторларның аразында социалистиг чарыш калбарган. Бо хүннерде агрегаттар аразынга шилчиир кызыл тукту трактерист Анатолий Мамрашевтиң агрегады чаалап алган. Ол тараа чаштырар нормазын 200—250 хуу күүседип турар. Оон дараазында тараа чаштырыкчылары Николай Ваганов, Оюн Тыртык-оол, Оюн Каң-оол оларның агрегаттарны чоруп турар.

Таңды райпозу хову турлаанга столоваяны ажыткан болза-даа, тараажыларны хлеб, чигир, таапкы дээн чижектиг чугула бараанвар-биле багай хандырып турар. Оон түннелинде механизаторлар аалдарынче чанар ужурга үргүлчү таваржып турар. Ол чорук часкы тарылганы кыска хуусаада доозарынга багай салдарлыг болуп турар.

В. ШОЙЛАА.

Мурнакчы механизатор

Улуг-Хем районнуң «УТКА 25 чылы» совхозунуң Арысканда № 2 трактор бригадазының механизатору Тюлюш Сүрүң чоннуң хүндүткелин болгаш макталын бодунга бүзүреллдии-биле чаалап ап турар. Ол бодунуң ынак профессиязынга 15 чыл иштинде ажылдап келген болгаш социалистиг чарышка чыл бүрүделе бирги черни алыры аңаа чаңчыл болган.

1960 чылдың чазынында оон агрегады база-ла бирги черде чоруп турар. Ол «ДТ-54» трактор-биле 40 ганың орнунга 80 ганы чаштырып, хүн бүрүнүң ажыл онаалдазын 200 хуу күүседип, кывар чүүлү камнап ап турар.

К. ЧАШ-ООЛ.

Тарылгаларны суггарып турар

Барыын-Хемчик районнуң «Совет Тываның 5 чылы» көдөө ажыл-агый артелиниң тараажылары бо чылын 1628 гектар тараа культураларын, оон иштинде 727 гектар кызыл-тасты тарып, тарылга планын 7 ажыл хүнүнде ниитизи-биле 103 хуу күүсеткен. Ол ышкаш 263 гектар чаңгыс чылдыг, 150 гектар хөй чылдыг сигеннерни тарып дооскан.

Бүгү тарылганың 70 хуузун кур болгаш курукка черлерде тараан. Колхоз часкы хову ажылдарын кыска хуусаада эки шынарлыг чоруткану дээш партия райкомунуң болгаш райкүүскомнуң колхозтар аразынга шилчиир кызыл тугун чаалап алган.

Тараа культураларының бедик дужүдүн алыр сорулга-биле оларның шөлүнүң хөй кезиин чайгы үеде ийиуш удаа суггарарын тараажылар шиитпирлөөн. Дөрт кол суггат бугаларының суун бадыргаш баштайгы 8 хонукта 130 гектар кызыл-тасты суггарган.

М. ЧҮЛЬДҮМ.

Совет кижилерниң күчүлүг үну

КЫЗЫМАККАЙ КҮШ-АЖЫЛ-БИЛЕ ЧЫЛЧА СОГУГНУ БЭЭР

О. Лопсанчап.

Бистиң партиявыстың, бистиң чазаавыстың могаг-шылаг чок ажыл-чорудулгазынның дээди хоойлузу — совет кижилер дугайында сагыш салыышкын, олардың материал-культурлуг негелделерин хандырары болур. Ол дугайын чоокта чаа Москвага болган ССРЭ-нин Дээди Совединиң бешки сессиязының ажылчыннардан болгаш албан-хаакчылардан тыртар үндүрүглерни сөөлгү беш чылдарның дургузунда соксадыр дугайында, бүгү ажылчыннарны болгаш албан-хаакчыларны алды, чеди шактыг ажыл хүнүнче шилчидерин 1960 чылда доозар дугайында хүлээп алганы төөгүлүг шиитпирлери чайыннанчак херечилеп турар. Дээди Советтиң бешки сессиязының ол шиитпирлерин ССРЭ-нин бүгү улустары канчаардаа аажок амыраап хүлээп алган. Ынчаарга даштыкыда бистиң өөнүктеривис, найыралчы эш-өөрүвүс аңаа магадап база чүүлдүгүнүп, байыр чедиргеннер.

АКШ-тың агрессчи идеготтери Совет Эвилелинин төөгүлүг чедиишкиннеринге мээзи ажынап, дайынзырак үүлгедиглерин идепкейжидип, бистиң чүртүү ыдыктыг кызыгаарларын каржызы-биле үреп, шивишкинчи самолётту салып киргеннер. Америк самолёт чогуур харыыны алган — талыгыр бедикке чораан ол шивишкин совет ракетанын баштайгы эдыышкынындан дужүр боолаттырган!

Дөрт улуг күрүнелерниң баштыннарының Парижке болур ужурлуг турган бедик деннелдиң чөвүлел хуралын Совет Эвилели октаргайже кыскыктыг корабльди белек кылдыр салып үндүрүп, тайбынның хөрээнге ылап бердингенин көргүзүп турда, АКШ-тың агрессчи бөлүктери тайбының баштыңы — улуг Совет Эвилелинге ажыы-биле кыжанып, делегейге арын-нүүр чок, бужарың көргүскеннер.

Американың чазаанын, ооң президентизи Эйзенхауэрниң шак ындыг агрессчи туружу бүгү совет улустун, делегейниң тайбынга ынакшылдыг кижилериниң улуг килеңин хайныктырган. Улуг совет улустуң тайбынны быжыглаар дээш чүткүлүн илергейлеп, ооң бедик чазагай арын-нүүрүн болгаш ат-алдарын шудургу камгалап турар совет күрүнеиң баштыны — тайбың дээш шылгарангай демиселчи Н. С. Хрущевтун Парижке чоокта чаа кылган медеглелинге мээң өг-бүлем, бүгү совет кижилер ышкаш, канчаардаа аажок чүүлдүгүнүп турар.

Бедик деннелдиң чөвүлел хуралының болбайн барганынга АКШ-тың чазаа, ооң баштыны Эйзенхауэр шуут буруулуг!

Мен, мээң өг-бүлемниң кежигүннери малчыннар бис. Ынчангаш тайбынны быжыглаарынга бистиң үлүүвүс болза, улам кызымак, улам эрестиг ажылдаары болгай. Америк агрессорларның шивишкинчи үүлгедиглеринге күш-ажылчы согугну бээр бис! Бистиң чүртүүвүс, бистерниң, совет кижилерниң чогаадыкчы, тургузукчу күш-ажылындан улам күчүшыдалдыг болурун ылап билир бис. Ынчангаш алдарлыг чеди чылдың ийги чылында хөй хураган өстүрер, шынарлыг хөй дүк кыргып алыр—социалистиг хүлээлгемни алдарлыы-биле күүседир мен. Ол болза америк агрессорларның үүлгедиишкиннеринге мээң хуумда, мээң совет өг-бүлемниң шиитпирлиг согуу ол болур!

О. ЛОПСАҢЧАП,
Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры.

Дорт болгаш бүзүрелдиг

Дөрт улуг күрүнелерниң баштыннарының Парижке болуп эртер деп турган бедик деннелдиң чөвүлел хуралын совет кижилер, депшилгелиг бүгү кижи төрелгетен ханы идегел-биле манап, күзеп келгеннер. Чүл дээрге ол чөвүлел

Д. Монгуш.

хуралга делегейниң дүшкүүрлүг байдалын чымчадыр, харын черле ынчаш чепсегленишкинни дүжүрер, бүгү делегейге тайбың чаагай амыдыралды тургузар дугайын чазактарның баштыңнары дугуржуп чугаалажыр турган болгай. Ол болза делегейде тайбынга ынакшылдыг, тайбының хөрээнге бүрүн бердинген кижилерниң канчаар-даа аажок күзээн болгаш күзеп турар күзели, арыг аксеткили болгай.

Ынчаарга АКШ-тың агрессчи чагырыкчы бөлүктериниң, ооң президентизи Эйзенхауэрниң, күрүне секретары Гертерниң баштап алгаш чорудун турар политиказы кижи төрелгетениң изиг күзели — тайбын кожа-хелбээ турарының хөрээнге шуут дүүшпейн турарын, тайбынга ынакшылдыг Совет Эвилелинин, ооң өөнүктери чүрттарның чөптүг күзел бодалдарынга удур политиказын шынгыызы-биле сойгалап илередип турарын совет кижилер бодунуң чазаанын баштыны Н. С. Хрущевтун май 18-теги медеглелин сеткилиниң ханызындан деткип, боттарының күштүг килеңин илергейлеп турарлар.

— АКШ-тың чазаанын, ооң президентизи Эйзенхауэрниң делегейде базар, баар чери тарлап келген. Ажыы-биле чугаалаарга, үер үеэнинің суунга үстүп чыдып калган балык-биле дөмейдир. Ынчаарга АКШ-тың чазааның байдалы чүте ынчап барганы? Чүте дээрге ол чазактың чорудун турар политиказы тайбының хөрээнге бердинген кижилерниң күзелинге, тайбынны удуртун баштап турар Совет күрүнеиң—мээн күрүнемниң ленинчи тайбың политиказынга удур бооп турар-дыр. — Ынчангаш АКШ-тың ийи арынныг шивишкинчи чорудунга ханызы-биле удурланып тур мен. Бодумнуң ынак Совет чазаамның баштыны Н. С. Хрущевтун АКШ-тың чазааның дайынзырак политиказынга дөрт болгаш шын удурланганын илереткен медеглелинге үүлдүгүнүп турарымны илередип тур мен—деп, пенсионер, ам алдан чедилиг **Дүнчэ Шагдырович Монгуш** чугаалаан.

* * *

Тайбының хөрээнге удур АКШ-тың чазаанын, ооң президентизи Эйзенхауэрниң чорудун турары политиказынга областың Алдан маадыр-

Е. Мыңдрима.

лар аттыг чүрт-шинчилел музейниң эртем ажылдакчызы **Екатерина Мыңдриманың** сеткилиниң ханызындан удурланып чугаалаары болза:

— Күчү-шыдалдыг совет күрүнемниң чоргаралын, арыг арын-нүүрүн мээн чазаамның баштыны Н. С. Хрущев дөрт болгаш принципиалдыы-биле бүгү делегейге камгалап медеглээнинге кончуг өөрүп, ханызы-биле үүлдүгүнүп тур мен. Бистиң совет чүртүүвүстүң ыдыктыг кызыгаарларын каржызы-биле үреэн америк шивишкинчи самолёттарга бүгү совет улус, делегейде ак-сеткилдиг бүгү кижилер сеткилиниң ханызындан удурланып турары чөптүг. Ынчаарга совет күрүнеиң боттандырып чорудун турар политиказы шын, ынчангаш тайбынны ылап күзеп турар кижи бүрүү ол политикага сеткили ханар.

Парижке болур ужурлуг турган бедик деннелдин чөвүлел хуралын болдурбайн барган АКШ-тың чазааның империалистиг калчаалыг политиказы ыят чок болгаш бужар-дыр. Ынчангаш тайбынга кыжанган агрессчи ол политикага шиитпирлин-биле удурланып, хорадап тур мен!

* * *

— Совет чазактың баштыны Никита Сергеевичиниң бедик деннелдиң чөвүлел хуралы чүүн ужурунда болбайн барганынга холбаштыр кылган медеглелинге ажок чүүлдүгүнүп тур мен — деп . Кызылдың № 2 школазының башкызы **Лидия Бирилеевна Ондар** чугаалаан:

— Мен ам сес чыл башкылап тур мен. Бичии чаштарны коммунистиг өзуга кижизидип, совет эртем, техникага өөредири — аас-кежик, ыдыктыг хүлээлге. Төрээн чүртүмнүң мурнунга ол улуг хүлээлгемни ак-сеткилдии-биле күүседип турар мен. Бүгү совет школачылар ышкаш, бистиң школаның өөреникчилери тайбын, чогаадыкчы ажыл-ишке бараан болурунга чаңчыгып өөп турарлар. Олардың төрээн чүртүнга чоргаралдыг, тайбының хөрээнге бердинген болурунга бистер, совет башкылар билиглеривисти-даа, мергежиливисти-даа берип турар бис.

Шагдан-на кижилер октаргайже ужарын, октаргайның чажыттарын билип алырын күзеп келгеннер. Ынчаарга ол күзел-бодалды бистиң

Л. Ондар.

күчүлүг совет күрүнеиниг, ооң талантылыг эртемденнери боттандырып турарлар. Бедик деннелдиң чөвүлел хуралынга тайбың күзелди илергейлээн белек кылдыр Совет Эвилели космиктиг корабльди октаргайже салып үндүргенинге бүгү совет кижилер ышкаш, бистер, совет башкылар чоргаарланып турар бис. Ынчангаштың тайбыңга хөңнү чок империалистиг идеготтер билип алыннар: бистиң совет күрүневистиң ыдыктыг кызыгаарларын камгалап шыдаар күчүлүг чепсектер бисте четчир санныг бар. Бистиң кызыгаарларывысты кым каржызы-биле үрээр болдур, ол шынгыы, шиитпирлиг согугну алыр!

* * *

В. Самдан.

— Мээн ажыл-ижим тайбының хөрээнге бараан болган. Мен чаачаа школаларның, эмнелге черлерининг, чүртталганың бажың-балгаттарын тудуп турар дашчы кижи мен. Ынчангаш совет кижилерниң—тудугжуларның кылып бүдүрүп турар оран-бажыны дайын өртүнге таварышпазын негеп тур мен!—деп «Тыва тудуг» трезинин дашчызы **Василий Самдан** чугаалаан.

— АКШ-тың кара-сагыштыг, агрессчи политиказынга канчаар-даа аажок удурланып тур мен! Ынчаарга тайбыңга ынакшылдыг совет кижилер Төрээн чүртүн кандыг-даа дайынныардан камгалап шыдаарын, ол дайынныарга өлүмнүг согугну берип шыдаарын делегейниң чону чаңгыс эвес удаа бүзүреп көрүп келген. Бистиң кызыгаарывысты үрээн шивишкинчи америк самолёт совет ракетаның баштайгы-ла адыышкынындан чазыг чокка дужүр боолатканын агрессчи америк империалистер болгаш сулчээчилер билип алырын шынгыы сагындырып тур мен. Совет кижилер тайбының хөрээн херек кырында ажыл-херектер-биле быжыглап, камгалап билирлер! Бедик деннелдиң чөвүлел хуралы АКШ-тың агрессчи политикаының үржуунан болбайн барган. Ында бистиң буруувус чок!

Фотолары **В. Лутиовтуу.**

Күш-ажыл—тайбың

Дөрт улуг күрүнелерниң удуртукчуларының Парижке болган баштайгы ужуражыышкынынга ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш Хрущевтуң май 16-да кылган медеглелин бистиң колхозтуң бүгү кежигүннери ханызы-биле чүүлдүг деп көрүп, хүлээп алганнар. Төрээн чүртүвүс күчү-шыдалының чечектелиишкининиң үезинде даштыкы политиканы чорударда дээргилерниң мурнунга канчап-даа мөгейбес. Бистиң күчү-шыдалывыстың чечектелиишкини хүн-бүрүдеги амыдыралдан, депшилгеден тодаргай көстүп турар.

Бистиң «Коммунизмче орук» колхоз бо чылдың часкы тарылгазынче улуг көдүрлүүшкүн-биле киргеш, майның 10-га чедир бүгү тараа культураларының тарылгазын дооскан. Чижээ, тарыза чогуур 4190 гектар тараа культураларын 4436 гектар кылдыр, кызыл-тасты 3250 гектарның орнунга 3446 гектарны, суланы 340-ниң орнунга 400 гектарны, арбайны 600-түң орнунга 653 гектарны тус-тус тараан ийикпе тараа культураларын эвир чылгызындан 636 гектарны хөйнү тараан. Ооң-биле чергелештир чаңгыс чылдыг сигеннерни база тараан. Ам куруза, картофель болгаш ногаа тарылгазынче кирип тур бис. Бо чылын кукуруза тарыыр 385 гектар черни өдек төп чемишчиткен болгаш эн эки шынарлыг ажылдап кылган. Бо үстүнде каш чижек саннар бистиң артельдиң экономиказының көдүрлүп турарының херечизи болур.

Бистиң чүртүвүс күчү-шыдалдыг, чонувус чаагай амыдыралдыг, күзеливис тайбың. Бистиң тайбың чүрттаалгавысты чиндип, шивишкиннеп, арыг дээривисти үреп кирип кээп турар агаар дээрбечилерлиг дээргилер-биле чүнү чугаалажыр боор!—деп кырган колхозчу эш Есипов чугаалаан.

— Дөрт күрүнелерниң удуртукчуларының чөвүлел хуралын үскениниң буруузу америк дээргилерге онаажыр. Олар оон өске-даа буруулуг үүлдерни кыла бээр болза ялазын көөрлер!— деп огород бригадазының бригадири эш Лямкина медеглээн.

— Төрээн чүртка хөй тараа, эыт, сүт, дүк — бистиң сорулгавыс бо!— деп колхозчу бүрүзүнүң сөзү ындыг.

Г. КИСЕЛЕВ.
Каа-Хемде «Коммунизмче орук» колхозтуң даргазы.

Деткип тур бис

Кызылда күрүнеиниң башкы институдунуң хуралдаар залында институттуң башкыларының болгаш студентилериниң хөй кижи киржикчилиг митингизи болган.

Институттуң марксизм-ленинизм кафедразының башкызы эш Скрипов Никита Сергеевич Хрущевтуң медеглелин чыылганнарга таныштырган.

Илеткел соонда институттуң башкызы Бажутина чүве чугаалаашмынча дээн:

— Мен башкы кижи мен. Мээн ол профессиям эң тайбың профессия. Ынчангаш биске тайбың, найырал, кады ажылдажылга херек. Америкның дайынзырак бөлүктери бистиң чүртүвүстүң ыдыктыг кызыгаарын үреп, шивишкин самолётту бисче чоруткан чорук дөрт күрүнелерниң чазак баштыннарының чөвүлел хуралын эртиреин моондактаан. АКШ бодунуң бо бужар-бак дайынзырак өнчүк-чөңгээзинің буруузун миннип, бо талазы-биле буруулуг кижилерни харыысалгаже киирген турар ужурлуг. Никита Сергеевичиниң кылган медеглелин совет улус-биле кады бир үн-биле деткип тур мен.

Индирде физика-математика факультединиң студентизи Палехова:

— АКШ-тың күрүне секретары Гертериң ыят чок медеглелинге килеңневишаан, ол чорук делегейге быжыг тайбыны тургузарынга америк империалистерниң өнчүк-чөңгээлиг шаптыктаашкыны деп саналар мен. Эш Хрущев болунуң медеглелин бүгү совет кижилериниң мурнундан кылган. Ынчангаш, бистер, совет аныктар, совет күрүнеиниң баштыңының медеглелинге үүвүсту каттывыс. Бистиң тайбың дээш чүткүлүвүстү шаптыктаарын кажандаа болдурбас бис.

Башкы Ондар, студентилер Кузьмин, Монгуш олар чүве чугаалааш, америк империалистерниң дайынзырак политиказынга килеиин илередип, Совет күрүнеиниң политиказын деткип, ол дээш өөрүп четтиргенин илереткеннер. Митингиниң киржикчилери Никита Сергеевичиниң медеглелин деткээн резолюцияны бир үн-биле хүлээп алганнар.

К. БИЧЕ-ООЛ.

Төрээн чүрттуң алдары дээш

САРЫГ-СЕП. (Телефон-биле). ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущевтуң Парижке кылган медеглелин деткээн митингилер Каа-Хем районнуң төвүнде болгаш колхозтарда эртип турар.

«Ленинчи орук» колхозка болган митингиге колхозтуң хаван ажаакчызы Анна Ошарова сөс алгаш, мынча дээн:

— Бистер эки ажылдап-даа, агрессорларга согугну-даа берип шыдаар бис. Никита Сергеевичиниң принципиалдыг медеглелди кылганы черле чөптүг, ону деткидим, ынчаарга мен амгы үеде кол төрүүр бир хаванда-на 16, а дуңгуш хаван бүрүзүнден-не 9 хаван оолдарын ажаап алдым, ол мээн күш-ажылчы үлүүм болзун—деп чугаалаан.

— Космиктиг корабль-спутникти Совет Эвилелинде салып үндүрген дугайында медеглелди дыңнаш, мырынай-ла кайгаар кижи чордум, бистерниң чүгле күзеп, бодап чоранывыс ам боттанып эгелээни ол. Аңаа кым чоргаарланмазыл, ынчангаш агрессорлар биске коргунчуг эвес. Никита Сергеевич шын кылган—деп хамаатты дайынның киржикчизи, пенсионер Верходубов районнуң ыяш ажыл-агыйының коллективинге болган митингиге медеглээн.

СТС-ке болган хуралга ажылчын Горбунов чүве чугаалааш, Совет чазактың баштыңының медеглелин деткивишаан, 1960 чылдың планын октябрь 1-де күүседир мен — деп хүлээлгени алган. Митингилер, хуралдар үргүлчүлеп турар.

С. ТАМБА.

Бир үн-биле

КЫЗЫЛ-МАЖАЛЫК. (Телефон-биле). Дөрт күрүнелериң чазактар баштыннарының чөвүлел хуралынын үре-түннелдиг болурунга шаптык кадып, өнчүк-чөңгээлиг үүлгедиглерин миннирининг улуу, харын оны уламчылаар бис деп мелегей медеглелди кылган АКШ-тың күрүне секретары Гертериң медеглелинге улурланган митингилер Барыын-Хемчик районда үргүлчүлеп турар.

«Тыва даг дүгү» комбинаттын тудуг эргелелиниң № 2 участогунга болган митингиге коммунистиг күш ажыл бригадазының бригадири М. Кодур-оол, тудуг бригадазының бригадири С. Солун-оол, мурнаачы ажылчын Р. Ооржак олар чүве чугаалааш, Совет чазактың баштыңының медеглелин бүрүү-биле деткип, килеңнээшкинин илереткеннер.

«Кызыл тараачын» колхозтуң Ак деп черде турар кезек малчыннарының хуралы база болган. Аңаа 53 малчыннар киришкен. Малчыннар ортузунга дерги садыы кылып турар эш Өткек-оол мынча дээн:

— Силерниң шуптуларның мурнуңардан Никита Сергеевичиниң медеглелин деткип тур мен, эштер, ынчаарга бистер Акта бүгү-ле мал кажааларын июль 15-ке чедир боттарывыс күжүвүс-биле септеп алыр ужурлуг бис—деп малчыннарның мурнундан ол хүлээнген. Күрүнеге садар өшкүлер малдап турар Седен-Дамбаа өшкү бүрүзүнүң ортумак деңзизин 40 кг чедир семиртирин хүлээнген.

А. ЧИЧААН-ООЛ.

Бистиң чоргааралывыс

Агаар делгеминче совет эдериичилерни үндүрери — бисте чанчыл апарган, а күштүг корабль-спутникти үндүргени — хөй салгаашкынның кижилериниң бодап, күзеп чоранын бодалдарының боттанганы ол, октаргайже кижиниң ужудун болур аргаларының херечизи ол.

Черни долгандыр ужуп турар корабль-спутникти тургускан ажылчыннарга, эртемденнерге, инженерлерге болгаш техниктерге кым чоргаарланмазыл? Бистиң корабль-спутнигивис делегейниң бөдүүн кижилеринге тайбының, аас-кежиктиг, идегелдиг болгаш өөрүшкүнүн чоргаралы.

Совет арыг дээрни хирлендирип, ыдыктыг кызыгаарывысты үрээш, совет ракетага аңдара аттырган америк шпион самолётту чоруткан болгаш АКШ-тың күрүне секретары Гертер совет улустун, делегейниң тайбыга күзелдиг бүгү чонунуң, ооң иштинде бөдүүн америк чоннуң килеңнээшкининге таварышкан. Империалистер эң аар согугну алганнар.

Бир эвес империалистер дайынны эгелээр болза, бистиң күчүлүг ракеталарывыс өлүмнүг согугну бээр. Бистиң корабль-спутнигивис совет күрүнеиниң күчү-шыдалының херечизи, ынчангаш ол бистиң чоргаралывыс апарган.

Е. МЕРКУШИН.

Эрткен дыштаныр хүнде культураның болгаш дыштанылганың Гастелло аттыг парыгынга хоорайның улусчу шеверлериниң кылган ажылдарының делгелгези болган. Ол делгелгени кызылчылар улуг сонуургал-биле көрген болгаш дыка хөй ажылдар көрүкчүлерниң эки үнелээшкинин алган. Дыка хөй улусчу шеверлер боттарының талантылыг чоруун аңаа көргүскен.

Чурукта: делгелгениң бир булуңундан.

Фотозу **В. Росиннин.**

Чоннуң культурлуг амыдырал-чүрттаалгазы дээш

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң бешки сессиязында «Ажылчыннардан болгаш албан-хаакчылардан үндүрүглер тыртарын соксадыр база совет улустун чаагай байдалын бедидеринче угланган өске-даа хемчеглер дугайында» айтырыгны чугаалашкан болгай. Чоннуң культурлуг амыдыралын улам ынай экижидер дугайында шак мындыг чугула хемчеглерни партия биле чазак чыл бүрүде чорудуп, совет кижи дугайында канчаар-даа аажок улуг сагыш салып турар.

Бай-Тайга районнуң партия, совет, комсомол органнары болгаш өске-даа хөй-ниити организациялары партияның болгаш чазактың бо ап чорудуп турар чугула хемчеглерин күүседип — чоннуң амыдыралын улам экижидер дээш өлөөн ажылдарны чоруткан болгаш чорудуп турар. Колхозтарның орулгалары болгаш хуваашпас фондулары өскенинден колхозчуларның күш-хүнүнге алыр олча-ажыы улгаткан. Колхозчу ажыл-ишчилер чырык, делгем бажыңнарда чүрттап орар. «Мурнакчы» колхоз бүгү колхозчуларны бажыннар-биле бүрүн хандырарының сорулгазын күүсеткен. Сталин аттыг, «Тиилелге», «Найырал» колхозтар колхозчуларны бажын-биле бүрүн хандырарын бо чылын чедип алыр. «Малчын», «Кара-Хөл» колхозтарга бо айтырыг базала чоокку чылдарда шиитпирлеттинер.

СЭКП Тыва обкомунуң бешки пленумунуң доктаалын күүседир дээш ажыл районда багай эвес чоруп турар. 348 бажыңнарны төлевилел ёзугаар туткан болгаш 132 бажыңнарның кладовкаларын кылган, 36 кудуктарны болгаш бок төгер 59 оңгарларны каскан, 6 чунар бажыңнарны болгаш 80 арыгланыр бажыңнарны туткан. Каргының Мөген-Бүренде, Кара-Хөлдүң Кулз-Аскырда малчыннар ортузунда культура базаларын ажыткан болгаш «Кара-Хөл» колхозта 100 олуттуг клубту тудуп, ажыглалга киирген.

Сталин аттыг, «Мурнакчы» колхозтарның баштаар черлери болгаш ында партия организациялары суурну чаагайжыдып, арыг-шевер тургузар болгаш колхозчуларның арыг-шевер культурлуг чүрттаалгазының талазы-биле эки түннелдерни чедип алган. Ол колхозтарның төптериниң кол кудумчуларында ыяштарны хөйү-биле олуртуп, оларның шевергин херим кажаазын кылган. Ылангыя «Мурнакчы» колхозтуң баштаар чери колхозчуларның боттарының бажыңнарын чаагайжыдып, эки дерип кылып алырынга улуг дузаны көргүзүп, херим болгаш арыгланыр черлер кылырынга дилген манзы материалын берип турар. Ол колхозтуң колхозчуларының бажыңнары чаңгыс аай хевир-биле кылдынган. Колхоз бо чылдың бирги кварталында эң эки колхозчу суур дээш колхозтар аразында калбарткан социалистиг чарышка типлекчи болуп, районда бирги черни алган. Ында школа башкызы эш Нядым Ханды-Сүрүнге удуртканг 9 кижи составтыг арыг-шевер комиссиязы эки ажылдан турар.

СЭКП райкомунуң бюрозу бо чылдың бирги кварталында культура амыдырал талазы-биле ажылдың колхозтарда кандыг чоруп турарының түннелин үндүрген. Ол ажылга идепкейлиг киржип, боттарының бажыңнарын культурлуг арыг-шевер тургузуп турар колхозчуларны СЭКП райкомунуң болгаш райкүүскомнуң хүндүлел бижиктери-биле шаннаан. Бюрога колхозтарда арыг-шевер комиссияларының удуртукчуларын келдирип алгаш, комиссияның ажылының дугайын аңаа чугаалажып, моон соңгаргы чорудар ажылдар дугайында тодаргай сорулгаларын чугаалашкан.

Х. ӨЛЧЕЙ,
СЭКП-ниң Бай-Тайга райкомунуң секретары.

Өртээ аар тудуглар

Чүрттаалга тудуун калбартыр талазы-биле бистиң мурнувуста улуг сорулга салдынып турар. Тудугларның темпизин дүргедедир, шынарын экижидер болгаш үнезин чиигедиринин эвээш эвес арга, формалары бар. Өлөөн хөй өг-бүле чүрттаар 3—4 каът чүрттаалга бажыңнарының тудуу эн-не чиик болгаш кылдынгыр дээрзин практика көргүскен. Ынчангаш бистиң чүртүвүстүң кайыда хоорайларында ындыг бажыңнарны колдады тудуп турар.

Кызылдың тудугжулары бо чылын эвээш эвес чүрттаалга шөлүн ажылдалга киирер хүлээлгелиглер. Ынды болза-даа аңаа көрдүнген хөреңгилерниң долу ажыглаттынмайн, а чамдык таварылгаларда ажыы эвээш тудугларга чарыгдаттынып турарын айтыр херек.

Бо чылдың эгезинде Кызыл хоорүүском эрги бажыңнарның, кырынга база бир каътты немей туткаш чүрттаалга шөлүн калбартыр деп саналды деткээш, өлөөн каш ыяш бажыңнарга ийги каътты немээр деп шиитпирлээн. Кочетов кудумчузунда № 26 бажынның кырынга ийги каътты барык 5 ай иштинде тудуп келген, ол бажынны ам чаа-ла ажыглалга киирип турар.

Оон кандыг артыкшыл алдынганыл? Оон кандыг-даа артыкшыл үнүштерни ажаары-биле тус-тус класстарга быжыглап каан.

Школаның башкылары, өөреникчилери бо чазын 384 ыяш олуртканг.

С. ШАНЧИ.

Ажаалгазын экижиткен

Сүт-Хөл районнуң Бора-Тайга ортумак школазының башкылары Тютькина, Соскур-оол болгаш пионер вожатыйы Яковлева олар школаның девискээрин ногаанчыдар ажылды эки организастап турарлар. Эргиде болгаш чаа-даа олурткан ыяштарны, мээн деп дөрт чугаалап болур. Чүге дээрге ол бажыңга моон мурнунда 8 өг-бүле чүрттап турган болза, ам аңаа база-ла 8 өг-бүле чүрттаар кылдыр кылдынган. Чүрттакчыларның амыдыралынга бүгү таланың таарымчалыг байдалын тургузары шын-на харын. Ынчалзажок ол бажынны эде кылырынга үнген чарыгдалдарны ап көрээлинер.

Ийги каътты тударынга барык 300 мың рубль үнген, ол хире түннүг хөренги-биле 8 аал ишти чүрттаар чиг бажынны тудуп турар. Чижээлээрге, Улуг-Хемниң оң талазында чоокта чаа туткан 8 аал ишти чүрттаар бажынны 180 мың рубль-биле туткан.

Эрги бажыңнарны алгыдар деп чылдагаан-биле чүрттаалга тудуунга көрдүнген хөреңгини шын эвес ажыглаар чорукту моон соңгаар болдурбас херек. Чүрттаалга бажыңнарын 3—4 каът кылдыр тудар дугайын, ооң кандыг ажык-дузалыын эш Н. С. Хрущев эрткен чылын болган Бүгү-эвилелдиң тудугжулар хуралынга тодаргай чугаалаан.

Оон ангыда область төвүнде тутунган эрги ыяш бажыңнар келир үеде хоорайның ниити архитектура байдалынга таарышпас болгаш кедизинде олар дөмей-ле ап октаттынар.

Н. БЕЗРОДНЫЙ.

Социалистиг хүлээлгелерниң күүселдези

Эрзин районнуң ажыл-ишчилери бүгү совет улус-биле бир дөмей СЭКП Төп Комитединиң декабрь Пленумунуң (1959 ч). төөгүлүг шиитпирлерин амыдыралга боттандырар дээш чеди чылдың ийиги чылында мал ажылын хөгжүдер талазы-биле бедиткен хүлээлгелерни алган. Районнуң колхозтары бо чылын мыйыстыг бода малдың баш санын 13,3 хуу, хой, өшкүүнүң —14,4 хуу өстүрерин, азы 100 баш төрүүр малдан-на 96 баш бызааларны, 106 баш хураганнарны алырын хүлээнген.

Алган социалистиг хүлээлгезин күүседир дээш кызымак ажылдап турар мурнакчылар колхозтарда дыка хөй. Районнуң колхозтарынга өрткен кыш дыка бергедээшкиннерни чедирген-даа болза мал ажылын хөгжүдер дээш боттарынга алган социалистиг хүлээлгезинге ээ болуп турар хойжулар, саанчылар бар. «Мөрен» колхозта хойжу Чамбал Сувак, «Чаа орукта» хойжу Даваа Малчын, «Кызыл сылдыс» колхозта хойжу Сенмит Хууракай олар кызымак күш-ажылчы чоруун илередип, кыш берге-даа болза төрүттүнген чаш малды бүрүн камгалап алыр аргалыг болганнар. Ол ышкаш «Кызыл сылдыс» колхозта саанчы Сагаачы Долзат дөрт ай дургузында 458 килограмм сүттү инек бүрүүнден саап алган. Ындыг саанчылар колхозтарда дыка хөй.

Эрзин районнуң көдээ ажыл-агыйының ажыл-ишчилери бо чылын күүседири-биле боттарынга алган социалистиг хүлээлгелерин боттандырар талазы-биле чамдык организастыг ажылдарны чоруткан-даа болза ниити хүлээлгелерниң күүселдези дыка четпес. Районда колхозтар сүт бүдүрериниң талазы-биле чыл хүлээлгелерин дөрт ай иштинде чүгле 10,4 хуу, эшти—7,5 хуу, а ынчаарга күрүнеге эт садарының чартык чыл планын дөңгүп-ле 4,5 хуу, сүттү 43,9 хуу күүсеткен. Сүт бүдүрериниң болгаш садарының хүлээлгезин «Кызыл сылдыс» (даргазы эш Борбак-оол), «Коммунизмче орук» (даргазы эш Шойжун) колхозтар чүгээр күүседип турар. Ылаңгыя сүт садарының чартык чыл планын «Кызыл сылдыс» колхоз 85,6 хуу, «Коммунизмче орук» колхоз—75,6 хуу күүсеткилээн. Күрүнеге сүт садарын өткен чылдыындан үш колхоз кудулаткан, ооң уламындан район 7,7 тонна сүттү чедир албаан.

Бо чылын районда колхозтар алган хүлээлге ёзугаар 100 баш төрүүр инектен-не 96 баш бызаа, 100 баш төрүүр хойдан 106 баш хураган алыр ужурлуг тургаш, май 1-ге чедир 100 инектен чүгле 50 бызаа, 100 хойдан 43 хураган алганы—малдың чаш төлүнүң хөй хорамчага таварышканын айтып турар. Мынчага чедир колхозтарда төрүүр чогуур хойнуң 45,4 хуузу, инектин 47,7 хуузу ам-даа төрүвээн. Ылаңгыя эрткен чылдың октябрь, ноябрь айларда тарып боозаткан хойлар май бирге чедир бүрүн оолдаан турар ужурлуг турбуже колхозтарда амга чедир 14 мың баш хойлар оолдаваан, ооң чылдагаанын районнуңдаа, колхозтарныңдаа удуртукчулары, оларның зоотехниктери билбес, олар дыка хөй хойлар ара салган болгаш кызыраан боор деп турарлар. «Чаа орук» болгаш «Коммунизмче орук» колхозтарда 3—5 мың хойлар ара салган болгаш кызыраан. Колхозтарның зооветажылдакчыларының тодаргай эвес удуртулгазын үстүнде фактылар херечилеп турар.

Районнуң колхозтарында малдың чаш төлү хөй өлген. Төрүттүнген бызааларның 6,7 хуузу, анай, хураганнарның 16,3 хуузу өлген. Бо талазы-биле «Мөрен» колхозта төрүттүнген бызааларның 14,4 хуузу, анай, хураганнарның — 19,1 хуузу азы 672 баш өлген. Эрткен чылдан бо чылын колхозтар 6575 баш малды хөйнү өлүрген, ооң барык чартык кезии малдың чаш төлү болуп турар. «Чаа орук» колхозтуң хойжулары Шаптан-оол, Самбуу олардан малдың чаш төлү 130—200 баш чедир хорамчалыг болган.

Районда улуг малдарның хорамчазы чүге хөй болганыл дээрге, колхозтарның удуртукчулары, оларның зооветажылдакчылары эрткен чылын дыка хөй кырган дижеҥ малдарны брактап, эки семирти одарлаткаш күрүнеге сатпайн, оларны кышка улур артырып алганында болуп турар. Чижээ, «Коммунизмче орук» колхозтуң хойжузу Эриҥ Серинниҥ коданында 400 ажыг баш хойнуң иштинден барык 180 баш хой кырган, диш чок болган. Ол ышкаш «Чаа орук» колхозтуң хойжулары Намнаңның, Оңмаанның коданнарында кырган-дижеҥ хойлар хөй. Ам колхоз бүрүзүнде кырган хойларны доп-дорзан үзүп, эки оттуг одар-белчиирге семирти азыраан, күрүнеге шуптузун дужааза чогуур. Мал чүгле өлүп хораан эвес, харын әлээн хөй малды ажыл-агыйның иштики чарыгдалынга үндүрген. Ындыг чарыгдал районда 2900 баш ажып турар. Ооң хөй нуруузу хой, өшкүге хамаржыр. Ындыг чарыгдал «Чаа орук» колхозта 1376 баш, «Мөрен» колхозта 750 баш чедип турар.

Бо чылдың дөрт айларының иштинде колхозтар дыка хөй малды когаралга таварыштырганындан болгаш ам-даа төрүзе чогуур малдарның 45—47 хуузу төрүвээнинден район мал өстүрериниң талазы-биле хүлээлгезин күрүнеге садар малдарны безин санаваска күүсетпээнин айтыр херек. Күрүнениң эт планынга садар малдарны киирген соонда мал өстүрериниң планын күүседири уламна бергедээри билдингир. Ынчангаш колхозтар баштаар черлери колхозчулардан мал контрактациязын чорудуп, өске ажыл-агыйлардан мал садып алыр ажылды организастаары-биле кады май, июнь айларда 8—10 мың баштан эвээш эвес хойну тарып боозадырын ыяавыла чедип алыры эргежок чугула. Колхоз бүрүзүнүң удуртукчузу, ооң зооветажылдакчылары өлген болгаш ара салган база кызыраан малдарның дүүн тургузар дээш бүгү хемчеглерни алыр ужурлуг.

Колхозтар бо чылын 119 баш мыйыстыг бода малды болгаш 31180 баш хой, өшкүнү одарладып семиртир хүлээлгелиг хирезинде мынчага чедир чүгле 2000 ажыг хой, өшкүнү семирти одарладыры-биле үскен. Ол ажылды «Коммунизмче орук» колхоз багай эвес организастап турар.

Күрүнеге эт, сүт дужаалдазын чогуур өйүнде күүседирде төрүттүнген бызааларны эвээш сүт бээр, эштикир угланыышкынныг инектерге чагыштырып эмзирер арганы колхоз, ферма бүрүзүнге калбаа-биле ажыглаары чугула. Бо ажылды өрзинчилер ам-даа чедир үнелевейн турар. Ооң тодаргай херечизи чүдел? Районнуң колхозтары бо чылын 1105 баш бызааларны эштикир угланыышкынныг инектерге чагыштырып тургаш доруктурар хүлээлгелиг хирезинде чүгле 147 бызааларны ол арга-биле доруктуруп турар. «Коммунизмче орук» колхоз 40 инекке 80 баш бызааларны чагыштырып доруктуруп турда, ооң-биле бир дөмей байдалда турар «Чаа орук» колхоз чүгле бызааларны ындыг арга-биле доруктуруп турарын айтырга-ла байдал билдине бээр. Бо мурнакчы арга бир талазында, бызааларны улуг дензилиг кылдыр семирти доруктурарын хандырар, ийи талазында, сүт бээр инектерден сагган сүттү бызааларга ижиртпейн күрүнеге хөй тонна сүттү киирер арганы бээр деп чүвени удуртукчу бүрүзү билир херек.

Районнуң партия, совет органнары, колхозтар баштаар черлери, ылаңгыя колхозтарда партия организациялары рязаньчыларның ажылының дуржулгазын шиңгээдип ап, партийжи-политиктиг ажылды чорудуп турары-биле кады район-даа, колхозтар-даа төптеринде, фермаларда, бригадаларда чонну ажыл-ишче кыйгырып турар дыка хөй плакаттарны кылганын, ында тус-тус хүлээлгелерни, оларның күүселдезин көргүзүп, чарлап асканын айтса чогуур.

Районнуң бүгү ажыл-ишчилери ССРЭ-ниң Дээди Соведениң бешки сессиязының материалларын таныскаш, америк дайынзырак идегеттерниң дерзии үүлгедиглеринге удур киленнээшкинни илередип, 1960 чылда алган социалистиг хүлээлгелерни хуусаа бетинде күүседир дээш бүгү күжүн болгаш аргаларын берип турарлар.

А. БИЧИЖИК.

Липецкиниң трактор заводу көдээ ажыл-агыйга болгаш тудугларга ажылдаар күчүлүг тракторларны кылып үндүрүп турар. Заводтуң коллективи чеди чылдың ийиги чылының планын хуусаазындан эрте күүседирин хүлээнген. Бо чылдың декабрьның 22-де онаалгадан ажыр чүс-чүс тракторларны болгаш 3 миллион рубльге артык кезектерни бүдүрер. Алган хүлээлгезин коллектив чедишкинниг күүседип турар.

Чурукта: «Т-38» деп тракторларны Болгарияже чорударынга белеткеп турары.

Фото Э. Евзерихиннии.

СЭТА-ныҥ фотохрониказы.

Чон ону хүндүлээр

Анна Александровна Улькина Сут-Хөл районнуң Киров аттыг колхозта эмнелге салбырынга өрткен чылын чаа ажылдап кирген. Ол ам районнуң эки ажылдыг эмнелге ажылдакчыларының бирээзи апарган. Колхозчуларның кадыкшылын камгалаар талазы-биле ажыл өрткен чылдарга бодаарга экижээн. Улькина тыва дылды кызымаккайы-биле өөренип турар. Эмнелгеде божуур өрээлди тургускан. Колхозчу иелер анаа чиик чаагай божуп турар. Ол чалаашкыннарга болгаш ыраккы одарларда малчыннарга барып, эмчи дузаламчызын көргүзүп, малчыннарның кадыкшылының дугайында дыка сагыш салып турар. Колхозчулар аныяк эмчини улуу-биле хүндүлээрдер, ооң эки ажылының дугайын чон бо-ла чугаалажы берген олурар.

Анна Александровна арыг-шевер, культурлуг чурттала дугайында суурнуң чурттакчыларының ортузунга тайылбыр ажылдарны үргүлчү чорудуп, колхоз төвүнүң арыг-шевер чаагайжыдылгазынче улуг кичээнгейни салып келген.

М. ДОСУН-ООЛ.

Кыргылдага белеткенмейн турар

Чаа-Хөл районнуң Ленин аттыг колхозунуң баштаар чери бо чылдың хой кыргылдазынче улуг кичээнгей салбайн турар. Колхоз бо чылын 6658 хойну, 1755 өшкүнү кыргыыр. Оларны кайы черлерге кыргыыры билдинмес, кыргылда пунктузунуң белеткели безин эгелевээн. Хой фермазының эргелекчизи эш Доржу кыргылда пунктузун ам дерип кылыр бис деп эренгей чугаа-биле кызыгаарлаттынып олурар боордан ангыда, херек кырында кандыгдаа хемчег албаан.

Күжү семис хойларның дүктери хараган баштарында чулдунуп дүжүп турар апаарды, дүрген белеткенмээже хоржок боор деп чамдык хойжулар негелдени салып турар. Ынчалза-даа электроагрегаттың 16 хачызының 8-зи үрелик хевээр, арткан 8-зи эрги. Ооң-биле хой кыргыыр аргажок.

Хой кыргыыр, дүк ылган сорттаар кижилерни өткен чылын өөредип албаанындан улуг чедимче чок байдалга таваржып, дүктү чидириглиг ажаап алган болгай. Бо чылын байдалды катаптаарының херечизи көстүп турар. Чүге дизе, бо хүннерге чедир кыргыкчылар белеткевээн.

М. АСПАН-ООЛ.

Чүге камнавайн турарыл?

Демир орук болгаш суг оруу амдыызында тургустунмаан бистиң областың улус ажыл-агыйының хөгжүдезинге автотранспорт улуг роль-ду ойнап турар. Ындыг турбуже, Өвүр районнуң чамдык колхозтарында болгаш албан организация черлеринде автомашиналарны камналга чок ажыглап, чолаачылар ортузунга ажылды чаныс деңнелде тургускан. Ооң түннелинде хөй-хөй автомашиналар ажыглалының чогуур хуусаазынга четпейн, элекке үрелип турар.

Районнуң «Коммунизмче орук» көдээ ажыл-агый артелинин «ЗИС-5» маркалыг машиназын чолаачы Сат Болум-оол эрткен чылдың сентябрьда өрттедип каан, ооң чүгле рамазы арткан. 1960 чылда ол-ла Болум-оолга «ЗИС-155» маркалыг мырынай чаа автомашинаны чолаачыладып каарга, ол арагалап алгаш, өске машинага үрей үстүрүп каан. Бир эвес колхоз баштаар чери чолаачылар ортузунга ажылды чорудуп, баш бурунгаар хемчээн алган болза, артельдиң хөйнинти өнчүзүнге ол хире улуг когарал таварышпас турган.

Өвүр райпозу эрткен чылын «ГАЗ-69» маркалыг чаа машинаны садып алгаш, аңаа Трешков деп арагачы кижини чолаачыладып каарга, ол кижи ук машинаның моторун чүгле алды айның дургузунда үрей халдып каан. «Кызыл тук» колхоз бо чылын «ГАЗ-51» маркалыг чаа машинаны садып алган. Ону Ооржак Көк-Хуна чолаачылап эгелээн. Харысалга чок ол чолаачы автомашинаны башкарарының чурумун каржызы-биле үреп, эзирик чорудуп тургаш, аңаа идегээн машинаны база үрей халдып каан.

Автомашиналарны камнавайн, үреп, колхозтарга болгаш албан черлеринге улуг когаралды чедирип турарының чылдагааны бо-дур.

К. ДОҢГАК,
И. НАМАЖААН.

Облпотребсоюзтуң АТК-зында слесарь В. Т. Климов мурнакчы бүдүрүлгечи. Ол ажыл нормазын ай санында 2 дакпыр ажыр күүседип турар. Ооң күш-ажылга эки көргүзүглерин барымдаалааш, ону областың Хүндүлел самбыразында киирген.

Чурукта: В. Т. Климов автомашина септеп тур.

Фото В. Лутковтуу.

ЧЕТПЕСТЕРНИ ЭДИП АЛЫРЫН СҮМЕЛЕП ТУРАР

(Чагаалар допчулалы)

Колхозтарда болгаш ажыл-агый участоктарында почта чедирилгезинде чедишкиннерни илередип, четпестерни чогуур үезинде эдип алырын сүмелээн ажылчын болгаш көдээ корреспондентилериниң чагаалары редакцияга хөйү-биле кээп турар.

Чаа-Хөл районнуң «Бурушгаар» колхозунуң почтачызы комсомолчу Дүвендей Шойдарның колхозчуларның чагыгларын болгаш чагаа-бижиктерин өөлериинге саадал чок чедирип берип, онаашкан ажылынга ак-сеткилдиг чоруун көргүзүп, солун номчулгаларын база беседаларны чон ортузунга чорудуп турарын эш Л. Маадыр-оол редакцияга бижээн. Дүвендей хөй-ниити ажылынга база мурнакчы чоруун көргүзүп турар, ол — колхозта аныяктарның бот-тывынгыр уран чүүл бөлгүмүнүң идепкейлиг киржикчизи.

Ол-ла районнуң Ленин аттыг колхозунуң кежигүнү С. Хуваа-Сүрүн почтачылап 10 ажыг чыл ажылдап келген. Бо үениҥ иштинде колхозчуларның солун, сеткүүлүн өй-шаанда чедирип, чоннуң макталын ооң чедип алганын эш Ч. Сайбуу бижээн. Хуваа-Сүрүн культурлуг, арыг-силиг амыдырал-чурттала дугайында тайылбыр ажылын чурттакчы чоннуң ортузунга база чорудуп турар.

Эш С. Баадыр-оолдуң Эрзин районундан бижип турары-биле алырга, «Кызыл сылдыс» колхозка почта район төвүнден хүннүн-не кээп турар. Ындыг-даа болза колхозтуң фермаларынга болгаш ырак одарларда малчыннарынга солуннар, журналдар дыка саадашкыныг чедип турар. Чижээ, Барыс-Хөө, Торгут, Самбы, Идам болгаш өске-даа малчыннар бо чылгы солуннарының чүгле 3—4 номерлерин алгылаан. Ооң чылдагааны болза фермаларга болгаш малчыннарга почта чедирер доктаамал почтачыны колхоз баштаар чери, көдээ Совет тургуспайн турарында.

Тожу районнуң «Май бири» колхозу район төвүнден ырак эвес. Колхозтуң фермаларының ажылдакчыларынга, ыракта оларларда малчыннарынга баар почтаны коммунист А. Сайгылга өй-шаанда чедирип турарын Ан Базина бижээн. Чагыгларны база чагааларны колхозчуларның бажыннарынга чедирип бээри-биле чергелештир Сайгылга агитатор хүлээлгезин идепкейлиг күүседип турар.

Улуг-Хем районнуң «СЭКП XX съездизи» болгаш Чөөн-Хемчик районнуң «Искра» колхозтарында почтачылар Ховалыг Часалбаа, Саая Таспай оларның эки ажылын айтып, эштер Х. Дас-оол, Х. Доржу олар редакцияга чагаалар бижээн. Олар колхозчуларның бажыннарынга барып, амгы үениҥ байдалын колхозчуларга таныштырып, почта чедирилгезинің талазы-биле кызымаккай ажылдап турарлар.

Тес-Хем районда эш Б. Дирчиниҥ бижип турары-биле алырга, Ленин аттыг көдээ ажыл-агый артелинің О. Шынаа участогу колхозтөвүнден 90 км. Ында малчыннар болгаш сүт-бараан фермазының ажылдакчылары 1960 чылда чагыткан солуннарын, журналдарын саадаашкыныг ап, чамдыкта харын албайн баарлар.

Участокка почтачы тургузар дугайында айтырыгны колхоз баштаар черинге болгаш колхозта партия организациязынга колхозчулар үргүлчү тургузуп келген. Ынчалза-даа ол айтырыг мынчага чедир шиитпирлеттинмээн. Участокка келир почтаны чорумал кижилерден чорудуптарга, ол орук ара будалып, чиде бээр чоруктар хаая эвес болуп турар. Мооң уламындан колхозчу ажыл-ишчилер чагыгларын четче албайн турар болгаш бо талазы-биле ажылды экижидерин Б. Дирчин сүмелеп бижип турар.

Школаның амыдыралында чаа арыннар

КЛАВДИЯ КУПРИЯНОВНА УТЕВА

Кызылдың № 1 ортумак школазынга чеде бээрге, чолдаксымаар дурт-сыныг, долу мага-боттуг, чазык арынныг херээжен кижини өскелерден дораан эскерип каап болур. Ону бир кээрге чечектер олурткан бичии школачылар аразынга, чамдыкта школаның чоокта чаа боттарының күжү-биле олурткулаан чимистиг ыыштарын ажааган әләди уруглар, оолдар аразынга көргүлээр бис.

Ол бо удаада школаның эжиинде ыт-каттарының сыптарын олуртуп турган уругларның чанынга чеде берди.

— Бо ыыштарның оңгарларын кайы хире ханы кылыр чүвел, Клавдия Куприяновна?— деп бичии оол айтырды.

— Оларның ханызының хемчээлин дүүн силерге айтып берген мен. ынчаарда каяа турганың ол Алёша? Бо-ла хире болза болур—дээш, оолдуң чанында бичии уругнуң казып чыткан оңгарынче айыткаш, ол чугаалай-дыр. Ол аразында ийи оол маңнышпышаан келгеш, бот-боттарын үзе киржип айтырыглар сала бердилер:

— Клавдия Куприяновна! Хүүректер чедишпес-тир, а кичээл төнер чыгаан болгай, бис ажылывыс кылып четикпес хире апардывыс.

— Күүсетпес деп чүве турбас. Дөө уруглар бок аштаарын доозуп турлар, оларның хүүректерин ап алыр силер—дээш, дүрген эргилгеш кезек уругларже дүргени кончуг базыпты. Оолдар база-ла ону эдерип чеде бергеш, херекселдерин ап алгаш, ыяш олуртуп турган черлеринче бурт-ла дидилер...

Бо болза Кызылдың № 1 ортумак школазының биология башкызы Клавдия Куприяновна Утева-дыр. Школаны амыдырал-биле холбаштырарының талазы-биле партиянын болгаш чазактың ап турар хемчеглерин амыдыралга боттандырарынга идепкейлиг киржип турар башкыларның бирээзи. Бис Клавдия Куприяновна-биле школаның амдыызында чылыдылга кылдыр ажыглап турары класска бардывыс. Бо делгем классты иштинге кире бээрге, каракка өөрүнчүг, тудуш ногаан чүве. Мында шкафтар, стол, сандайлар кырындан ангыда харын-даа сандайлар ооргаларын кожа салгылааш безин чечектер, ногаа үрезиннерин олурткулаан. Үрезиннер өстүрүп турар хааржактарны база-ла өөреникчилерниң боттары кылгылаан. Хааржак бүрүзүнде бичии «байзалар» какылап каан, оларда кым ол үнүш үрезинин хайгаарап өстүрүп турары, кажан олуртканы болгаш каш класс дээрзи тайылбырлаттынган. Мында георгин чечек үрезиннери, помидорлар болгаш өске-даа ногаа үрезиннери бар. Школаны долгандыр хөй чылда үнер тимофеевка деп сигенни болгаш ромашка чечектерни тарып олурткулаан черлер бар.

Школаның барын талазында турар чимистиг садка бардывыс. Ында яблонялар, черешнялар, инек-караа болгаш колдуунда-ла хөй вишняларны олурткулаан болду.

— Мооң чимизин әләән каш чылдар иштинде ап келген—деп ол башкы чугаалай-дыр.

Ол садтың иштин кончуг шевергин арыглап аштааш, ыышы үеде хөөп каан турган довурактарын ап каггылапкан, ам чимис бүрүзү уругларның чүткүлдүг күш-ажылының ачызында ында-мында бүрү тыртып, анай-хаактап үнүлеп келгилээн.

База бир участогу болур тарза культураларын тараан болгаш чечектерни олурткулаан черинде чалдарны база-ла кижи санында үлей хуваган. Бичии демдектерни каккылаан, ажаап турар өөреникчилерниң аттарын бижигилээн.

— Мону бис тарылга әәлчеттирилгезиниң хевири-биле кылып турар бис — дээш, Клавдия Куприяновна кезек бөлүк чалчыгаштарны көргүзе-дир.

—Маңаа тараалларны тарыгылааш, бо чылгы дүжүлүн әнир чылгызынга дөмейлеп, амдыы чылын «шел» айы-биле культураларын солуп көөр арганарны уругларга көргүзер сорулгалыг бис.

Чечектер олуртур клумбаларны боларның ортузунда чараштай төгериктеп кагылаан. Маңаа кааскалганын бо үнүштерин өстүрериҥе уруглар боттары улуг сонуургалдыг.

Ооң сөөлүнде колдуунда-ла эге класстарның харылап турары чүгле ногаа аймаан олурткан үшкү участокка бардывыс.

— Бо дээрге чүгле бо чылын ажыглаттынып турар чер чүве. Бо дээрге бок-сак-биле базырып каан чыткан чер-дир бо. Маңаа турган бокту силер көрген болзуңарза кайгаар силер. Ам дээрге уруглар мону шуут арылып, харын-даа ажыглалга киирип алганнары ол-дур. Черле ынчангаш школаны ногаанчыдар болгаш уругларны күш-ажылга өөредир чоруккa бүгү башкылар болгаш школаның коллективи улуг көдүрлүүшкүннүг киржип турар,— дээш Клавдия Куприяновна өөрүшкүлүг хүлүмзүрүй-дүр. Ол аразында бир кижи биске уткуштур келгеш:

— Клавдия Куприяновна, чаа олуртқан ыыштарны суггарып болур бе?—деп айтыра-дыр.

— Ийе, Алексей Афанасьевич. баштайгы удаада шала арбылады суггарыптар силер — дээш — бисте ажыл-агый эргелекчизи Алексей Афанасьевич Труханов-дур бо. Бүгү ажылдарга биске онза дузалыг кижи чүве—дей-дир.

Мурнунда көргенивис участок ышкаш база-ла ындыг бичии чалдарга үзүп каан бо участокта морковь, редиска, свекла, согуна чергелиг ногаа аймаан олурткулап каан болду.

Чайын өөреникчилер тарай бергенде кандыг арга-биле ногааларны болгаш өске-даа үнүштерни ажаар апаарыл?— деп айтырыгта ол мынчаар харылаан:

— РСФСР-ниң чырыдышкын министерствозунуң айтыышкынын ёзугаар өөреникчи бүрүзү чайгы үеде күш-ажыл дептерлиг болур. Ол дептеринге канчаар ажылдааның демдеглээр. Кылган ажылдарын башкыларга демдегледип алыр. Бир кижи-ле 12 хонукта үш шактап тургаш ажылдаар ужурлуг. Башкылар класстар аайы-биле өөреникчилерни школа чанында участоктарга чайның үш айында четчир кылдыр амгы үеде хуваар ажылдарны чорудуп турар. Ол Бүгү ажылдарның түннелин күзүн барып школаның «Дүжүт байырлалынга» түннеп көөр бис — деп башкы тайылбырлай-дыр.

Ол бүгүден ангыда ук школаның чанынга географтыг шөлүүгешти тургускан турар. Ону база-ла колдуунда уруглар кылып турар болгаш амдыгаалтан боттандырып киирпкен.

Школаның хериминиҥ иштинге мооң мурнунда чылдарда ногаанчыттынмайн, куурара берген чыткан черлерни ажыл-ишке ынак болгаш тывынгыр ол башкы келген дораан эскерип каан. Ам ооң удуртулгазыбиле ында бичии сесерликтерни, чадаҥ үнүштерни тарып олурткулаан Бо бүгүнү кылырына Клавдия Куприяновна улуг идепкейин үндүрген.

ШКОЛАНЫҢ МАСТЕРСКАЯЗЫНДА

Мында мастерская ийи делгем өрээлдиг тускай бажың. Ооң бирээзинде тоҥарь цегинге кире бээрге, кандыг-бир ёзулуг бүдүрүлге черинде ышкаш чыскаай тургускулаан демир чонар алды станок бар. Оларның чанында үстүкү класстарның өөреникчилери тургулапкан турар. Ында дааш-шимээн канчап-даа өөредилге чоруп турар деп кижи билир аргажок. Уругларның арыннарынче көөрге, заводта станоктарның артында барып турупканзыг өөрүшкү долган. Оларның ам-даа чаш холдарының чаны-биле дыдыраш баш дүктери дег, дүрүшкек-дүрүшкек демир чоңгулары кээп дүжүп тургулаар. Сактырга олар ол демир чоңгуларын өжегерээн эскербейн турганзыг-даа.

— Бо болза өөредилгеге тускай тазрыштыр кылган станоктар чүве. Ёзулуг бүдүрүлгениҥ станоктары моон шала нарын болгаш үргүлчү оларны чаартып турарын силер билир силер. Уруглар маңаа мергежилди эки шиңгээдип ап турар — деп мастерскаяның эргелекчизи Иван Евдокимович Кононов чугаалай-дыр.

Ында демир үттээриниҥ чаа хевирлиг станогу база бар болду. Ону эш Кононов дыка мактап тайылбырлаан. Ооң ынай демир кезериниҥ шаандагы станогу болгаш өске-даа демир ажылдап кылырының эт-херекселдери бар.

Бистер мастерскаяның ийиги өрээлинде чазанылганың цегинге келдивис. Чазанылганың эң чаа техниказының херекселдери биле таныштывыс. Школачыларның ыыштан янзы-бүрү үүлдер кылыр талазы-биле чоргаарланып турар үүлдери болур ук цехтиҥ электрилиг дөрт хаарыылдары болгаш чазанылганың дөрт токарлыг станоктары черле солун. Оларның мында чүгле дөрт-дөрт болганы хомуданчыг болза-даа бо болза школаның херексел талазы-биле байлакшып турарын, мастерскаяны эт-херекселдер-биле хандырар чоруктуу үнеге киирип, кол айтырыг кылдыр санап турарын бо херечилеп турар. Оон-биле чергелештир дарганнаар талазы-биле херекселдер, дөжү, маскалар база-ла бо цехте. Мында төгериктей кезер электрилиг хирээ, электро-точуула, 20—25 хире санныг аңаа хаарыылдар, янзы-бүрү хевирлиг балдылар, хирээлер, шүүчелер дээш, черле чүү чок дээр!

— Өөреникчилер электрилиг хаарыылдар-биле ажылдай бергенде олар салдынмайн-на баарлар. Черле ынчаш өөреникчилериниҥ күш-ажылга сонуургалы кайгамчык—деп күш-ажыл кичээлиниҥ башкызы Георгий Петрович Симаков чугаалап турар.

Оон ынай эш Симаков өөреникчилериниҥ боттарынга, ниити школага ажыктыг кылдыр кылып турар үүлдерин көргүскүлээн. Оларның аразында этажеркалар, септеттинген болгаш чаа кылдынган стол, сандайлар, носилкалар, чечек өстүрер савалар, бажың малгаштаар демирлер, тырткыыштар, булуңналчак демирлер, улуг, биче шүүчүктер дээш өске-даа херекселдер бар. Школаның дирекция чери өөреникчилерге бичии херимнерни кылдыртқан.

БӨДҮҮН АЖЫЛ-ИШЧИ

Чаа чылыдылганы тудары-биле школаның ажыл-агый эргелекчизи А. А. Трухановка удуртқан 7 «б» класстың өөреникчилериниҥ тускай тулуг бригадазын школаның дирекция чери тургускан. Ол ажылды кылыры баштайгызында ооң сеткилинге берге ышкаш бодаттынып турган. Ынчан ол дирекция черинге мынча дээн:

— Бо дээрге аңаа-ла чартык чербажың туда тыртып каары эвес-тир, Бо дээрге өөредилгеге чугула чер болганда ажы-төлүмге билириимни кызып дамчыдар апаар-дыр мен ийин.

Ук бригада ону тударын чоокта эгелээн. Баштай эрги үрелип калган чылыдылга чериниҥ орнун аштап арыглаааш, ону дескилеп, ооң чанында тараан тараалларның үрезиннерин ыыаар чашкылааш, ону чалдар болгаш газоннар кылып алгылаанар. Оон чаа чылыдылганың турар орнун оргулааш, тудуп эгелээринге белен кылып алган.

— Бистиҥ бригадавыстың кылыр ажылы ам-даа хөй. Өөрүнчүг чүве болза ажы-төл боттары ишчи мергежилин бедидип, күш-ажылга инициативчи чоруун амдыгаалтан көргүзүп, ажылга дадыгып турары болур. Бистин бо күш-ажылчы кичээлдеривис уругларны ишке кижизидер талазы-биле биске улуг дузалы чедирип турар—деп эш Труханов чугаалап турар.

Ол дээрге үнелиг ажыл-херек-тир.

О. НАМЧЫЛАК.

А. А. Громыко Нью-Йоркта чеде берген

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). «Бүгү-ниити тайбыңга айыылды тургузуп турар. АКШ-тың шериг ужар-чүүлүнүң Совет Эвилелинге удур агрессчи үүлгедиглериниң» дугайында айтырыгны чугаалажып көөр Айыыл чок чорук Чөвүлелиниң ажылынга киржири-биле ССРЭ-ниң Даштыкы херектер министри А. А. Громыко Парижтен Нью-Йоркта май 20-де чеде берген. Нью-Йорктун Айдлуайлд аэродромунга А. А. Громыконун корреспондентилерге медеглээни болза:

ССРЭ-ниң чазаа бо айтырыгны КНО-нуң мурнунга тургузарда, Американың Каттышкан Штаттарының чазаанын Совет Эвилелинге хамаарыштыр чорудуп турары дайынзырак политикалы кончуг улуг айыыл болуп турар дээрзин барымдаа болдурган. Бир эвес ындыг янзылыг политиканы моон соңгаар соксаппас чүве болза, байдал улам-на чидиглениг болур болгаш чангыс-даа чоннуң оон иштинде америк улустуң, база тайбыңның болгаш бодунуң чуртунуң салым-хуузу дээш сагыш човаашкынныг, делегейде кандыг-даа кижиниң күзевези ындыг болуушкуннар делегейни хөме алы берип болур.

АКШ-тың чазааның үстүнде айыттынган политиказы сойгалап илереттинген болгаш Совет чазак биле ССРЭ-ниң чазаанын баштыны Н. С. Хрущев боду бүгүдеге илередип көргүскени-биле болур чогуур фактылар делегейге билдингир апарган. Ынчаарга АКШ-тың күрүне удуртукчуларының, оон иштинде президент Эйзенхауэрнин бодунун медеглелин барымдаалап көөрге, айыттынган политиканы АКШ-тың чазаа буруу шаап көрбээн болгаш ону соксадырының талазы-биле кандыг-даа хемчег алдынмаан болганда, ол бүгү эвээш дээрзи билдингир.

Бо бүгү байдалдар Каттышкан Нациялар Организациялын болгаш чүүл-даа мурнунда тайбыңны камгалаарының талазы-биле кол хүлээлгени чүктеп турар орган—Айыыл чок чорук Чөвүлели ол айтырыгже онза кичээнгейни салып, дайынзырак болгаш агрессчи политиканы соксадырынга эргежок чугула хемчеглерни ап чорудар хүлээлгелиг. Күрүнелер аразынга харылзааларда бүгүдеге билдингир болгаш чайгылыш чок принцип болуп турар күрүнелернин бот эргезин хүндүлээр чорукту тураз-ында аажылаашкынның болгаш делегейге дээрбеделдин политиказы-биле улустар аразының харылзаалары солуур дээр чүткүлү чок кылырынче угланган хемчеглерни алыры Айыыл чок чорук Чөвүлелиниң дорт хүлээлгези-дир.

Бир эвес Айыыл чок чорук Чөвүлели бодунуң бо хүлээлгезин күүседириндан ойталаар болза, тайбыңның херээнге багай бараан болганы ол болур. А. А. Громыко бодунуң чугаазының төнчүзүнде, Айыыл чок чорук Чөвүлели оон мурнунга Совет чазактың тургускан айтырыын онза кичээнгейлии-биле болгаш боттуу-биле чугаалажып көөр, тайбыңның болгаш күрүнелериниң аразынга найыралдыг харылзааларны хөгжүдериниң эргежыктарынга дүгжүп турар шиитпирни хүлээп алыр боор дээрзинге идегээр апаар бис деп чугаалаан.

ССРЭ-ниң КНО чанында доктаамал төлөлекчизи А. А. Соболев, БССР-ниң доктаамал төлөлекчизи Ф. Н. Грязнов ССРЭ-ниң Вашингтонда херектеринге түр бүзүреттирген М. Н. Смирновский, ССРЭ-ниң, УССР-ниң болгаш улус демократтыг чурттарының доктаамал төлөө черлериниң ажылдакчылары, он-он корреспондентилер А. А. Громыкону аэродромга кээп уткааннар.

СОВЕТ ЧАЗАКТЫҢ ТУРУЖУН БҮГҮ ЧУРТТАРДА ДЕТКИП ТУРАР

Совет чазактың баштынчызы Н. С. Хрущевтуң Парижке кылган медеглелин бүгү делегейниң хөй-ниитизи болгаш парлалгазы калбаа-биле тайылбырлаарын үргүлчүлеп турар. Совет чазактың Парижке өөлөөн туружун быжыг тайбыңны доктаадырынче ак-сеткилдиг чүткүдүүшкүн кылдыр үнелөөш, бүгү депшилгелиг кижи төрелгетен болза дээди деннелге чөвүлел хуралды болдурбайн үскен америк чагырыкчы бөлүктеринин өнчүк-чөңгөлиг үүлгедиглерин буруу шаап көрүп турар.

«Жэньминь жибао» деп кыдат солун «Дөрт күрүнелер баштыңнарының чөвүлел хуралын АКШ үскен» деп эгелиг мурнуку чүүлдү парлап үндүрген. «Дагун бао», «Гуанмин жибао» солуннар мурнуку чүүлдеринге ол-ла теманы база бижигилээн Ур ує дургузунда белеткеннип келгеи дөрт күрүнелер баштыңнарының чөвүлел хуралын АКШ-тың чазаа мурнунда-ла үскен турган! деп «Жэньминь жибао» солун медеглээн. Ынчангаш америк империалистер бүгү делегейниң улустарының дайынналары, бүгү делегейге тайбыңның дайынналары болур бодунуң каржы овур-хевирин бүгү делегейниң улустарының мурнунга бүрүүг-биле сойгаладып илереттиргеннер.

Америк империализмниң өнчүк-чөңгөзинге удурланган ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущевтуң чөптүг туружун шиитпирлиг деткээнинин демдээ кылдыр май 20-де чоруктан чыскаалга Кыдат Улус Республиканың найысылалының үш миллион ийи үүс муң чурттакчылары үнгеннер. Тянцаньмынь шөлге болгаш оон чоок кавызында кудумчуларга миллион ажыг кижи чыылган. Тянзаньмынь шөлдү болгаш ону кежилдир шөйүлген алды километр узун кудумчуну чон дода берген турган. «Совет Эвилелинге болгаш социалистиг лагерьге удур америк империалистернин агрессиязын болгаш өнчүк-чөңгөзин шиитпирлиг буруу шаап тур бис» деп бижиктерлиг транспарантыларны болгаш плакаттарны чыскаалчылар туткулап алган чоруп турганнар. Чыскаалчыларга ККП ТК-ның чингине секретары Дэнь Сяо-пин илегкел кылган.

«Чөңгөзчилерни, ийи арыныгларны харыысалгаже!» деп эгелиг мурнуку чүүлүнге «Работничество дело» деп болгар солун болза: америк империалистернин өнчүк-чөңгөлиг үүлгедиглери дээш бедик деннелге чөвүлел хуралды үскен. Ол болза кызыгаар аразының ийи кежиг айтырыгларының талазы-биле үреттүнелдиг чугаалажыышкыннарны болгаш чогумчалыг шиитпирлерни манап турган улустарның идегелин АКШ-тың реакционерлериниң дорамчылаан чоруу болган деп бижээн.

Совет чазактың ажыт-чажыт чок, ак-сеткилдиг болгаш быжыг туружун бүгү делегейниң хөй-ниитизи чангыс үн-биле деткип турар. Тайбыңны «соок дайынның» байдалынче катап эгидерин ораладжып турар кижилерни делегейниң бүгү чурттары буруу шаап көрген. Американың чагырыкчы бөлүктериниң ийи арынныг, өнчүк-чөңгөлиг политиказынга удурланган үнүн болгар улус база-ла кодуруп үндүрген. Ол чон болза Совет чазактың ак-сеткилдиг, тайбыңга ынакшылдыг туружун бүрүү-биле деткип, оон тиилээринге ханызы-биле бүзүреп турар. Америк өнчүк-чөңгөчилер болгаш ийи арынныг идегеттер каргаттырып килеңнедир! деп солун айыткан.

Бедик деннелге чөвүлел хурал чүгле ССРЭ-ниң девискээринге америк шпиончу самолёт ужукканының чылдагааны-биле эвес, харын улустар аразының дең эргезинге үндезилээш, АКШ-тың чазааның чугаалажыышкыннарны чорударын күзевээнинин чылдагааны-биле болбайн барган. Ол чазак өске чурттарның национал эргезин барымдаалап көрбейн, улустар аразының харылзааларынга бодунуң чангыс талалыг ёзучурумун доктаадыр, өске улустарның күрүне талазы-биле бүрүн эргелерин дорамчылап үрээр эргени бодунга шингээдип ап турар апарган деп польша солун «Дзенник Людова» бижээн.

Премьер Хрущев ол чорук-биле чөпшээрежип шыдавас. Совет чазактың баштынчызы болза негелделерни хүлээп алыр кылдыр кымнын-даа албадаашкының канчап-даа болдурбас, бодун дорамчыладыр чорукту кажан-даа болдурбас, ол чүгле делегейде улуг социалистиг күрүнени төлөөлеп барган эвес-ле болгай. Ол болза чер бөмбүрзээниң кырында миллиард-миллиард кижилерни каттыштырып турар социализмниң улуг идеязының тугунуң кодурукчузүнүң ролюн күүседип демисешкен деп солун уламчылап бижээн. Чехословак-совет найыралдың эвилелиниң төп комитеди болза АКШ-тың агрессчи үүлгедиглериниң түннелинде улуг күрүнелер баштыңнарының чөвүлел хуралының үзүлгениниге удурланыышкының илереткен медеглелин парлап үндүрген. Чөвүлел хуралды чылдырары дээш социализм лагери болгаш Совет Эвилели баштаан тайбыңга ынакшылдыг кижи чурттагетеннин кылган аажок улуг күжениишкинин АКШ-тың даймызырак бөлүктериниң Совет Эвилелинге удур агрессчи үүлгедиглери күш чок болдуруп үскен деп медеглелде онзалап демдеглээн.

Бедик деннелге чөвүлел хуралдың чедимче чок болганы—ол дээрге шыңгыы болуушкун, ону үскени дүшкүүрлүг чорукту чымчадырынга шаптыктыг болгаш тайбыңга дузалы чок, харын хоралыг чүүл болган, ол чедимче чок чоруктун харыысалгазын американнар чүктөөрлер—деп сураглыг итали хөй-ниити ажылдакчызы, парламент депутады социалист Туллио Веккьетти медеглээн.

Америк самолёт-биле кылган өнчүк-чөңгөлиг чорук дүүрөөшкинни боду-ла өскүткен. Ынчаарга ол чорук болза дээди деннелге чөвүлел хуралды чылдырар мурнунда америк чазактын Кемп Дэвид үезинден соңгаар үүлгеткен өлөөн хөй дедир баскан базымнарының сөөлгүзү болган—деп Веккьетти чугаалаан.

Нью-Йорктан дыңнатканын ёзугаар алырга, «Аная кижилер тайбың дээш демисежир ужурлуг» деп эгелиг редакция чүүлүн «Уоркер» солун парлап үндүрген. Чазактар баштыңнарының чөвүлел хуралы үзүлген, кижилерниң бо хире үр манап келген идегели боттанмаан чорукка хараадалды бис база үлежип турар бис. Бедик деннелге чөвүлел хуралды үскен чорук чер бөмбүрзээниң бүгү улустарынга ышкаш американнаргадаа тайбың дээш демиселди күштелдирериниң эргежок чугулазын онзалап айтып турар—деп, чүүлде чугаалаан.

Президент Эйзенхауэр Кемп Дэвидтиң угаан-бодалындан Париж чөвүлел хуралының мурнунда-ла ойталаан. Оон чазаа Джон Фостер Даллестиң угаан-бодалын катап өңдейткен. Ынчангаш тайбыңны ыдыктыг кылдыр хүндүткеп көөр бүгү кижилерни Эйзенхауэр буруу шаап турган. Чазактың политиказынга соок дайынның талалакчыларының салдарын катап тургузар чорукка америк улус эптешпес болгаш эптежип шыдавас-даа. Президент бодунун политиказының угланыышкынын эде көрүп, соок дайын талалакчыларының сүмелериниң ойталаан, Кемп Дэвидтиң угаан-бодалын катап тургуссун дээш улус негээр ужурлуг—деп чүүлде айыткан.

Пхеньяндан, Ханойдан, Делиден, Кабулдан, Брюссельден—чер бөмбүрзээнин бүгү чүктериниң келгилээн дыңнадыглар америк чагырыкчы бөлүктериниң агрессчи политиказын буруу шаппышаан, тайбыңның күштериниң тиилээринге шилгелеп турар.

(СЭТА).

Аныяк ленинчилериниң байырлалы

Кызыл хоорайның үш муң хире аныян ленинчилери пионер организациязының 38 чыл болган оюн байырлап эрттирген. Байырлыг шугум чыскаалынга пионерлер өөредилгеге, күш-ажылга, хөй-ниитиниң амыдыралынга боттарының чедип алган чедишкиннериниң дугайын рапорттааннар.

ВЛКСМ Кызыл хооркомунуң секретары эш Ширшин аныяк ленинчилерге байыр чедирип чүве чугаалаан. Байырлыг чыыш-хурал культура парыгының ногаан театрынга болган. Аная № 5 школаның пионер дружиназынга хоорайның пионер организациязының кызыл тугун тывыскан. Ол дружина өөредилгезинге болгаш чурум сайгылгазынга база өскедаа ажылдарга мурнанчы чоруун көргүскеш, хоорайның пионер дружиналарының эң мурнанчы дружиназы болуп шылгараан.

Ол ышкаш чыыш-хуралга хоорайның бүдүрүлгелериниң төлөөленчилери байыр чедирип чүве чугаалааннар. Область типографиязының ажылдакчызы эш Жаров бодунуң коллективиниң күш-ажылчы чедишкиннериниң дугайын чугаалаан. Типография ажылчыныары № 7 школаның пионерлериниң ол байырлыг хүннү таварыштыр 13.400 рубль өртөнтиг үрер хөгжүмнү белекке бергенин чугаалаарга пионерлер дыка өөрүп адыш часкааннар. Облсельхозснаб чери № 5 школаның пионерлериниң 1000 рубль өртөнтиг спорт херекселдериниң бараанын белекке берген. № 1 школаның пионерлериниң областың хереглекчилер ниитилели бут бөмбүүнүң формазын белекке тывыскан. Ол ышкаш алгы заводунуң ажылчыннары болгаш албан-хаанчылары № 6 школаның пионерлериниң баянны белекке берген.

Байырлыг чыыш-хуралдың сөөлүнде школачыларның солун концерти болган. Культура парыгының күш-культура шөлүнге аныян пионерлериниң спорт маргылдаалары болгулаан.

ЧУРУКТА: аныяк ленинчилериниң чыскаал-биле паркче бар чорууру.

Сөзү болгаш фотозу В. БОРИСОВТУУ.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң медеглели

ЛОНДОН. (СЭТА). ССРЭ-ниң девискээринче шпион самолётту чоруткан америк шериглериниң өнчүк-чөңгөлиг үүлгедиишкиннериниң түннелинде бедик деннелге чөвүлел хуралдың үзүлгенин таварыштыр тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Президиумунуң мурнундан тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң күүсекчи-президентизи Дж. Бернал медеглел парлаан. Медеглелде чугаалап турары болза:

«Хөй-ниитиниң тура-соруунуң шагда-ла негеп, манал келгени бедик деннелге чөвүлел хуралы болбайын барган. Чер-ле болганда кижилер ханызы-биле хараадап, килеңнеп турар. Ол чөвүлел хуралдың бүдүүзүнде совет девискээрниң кырынга ужудуушкуннуң үүлгедиишкини болгаш америк чепсектиг күштериниң ындыг чорукту кылганы шыңгыы үржүктүг болур ужурлуг турганы билдингир.

Шынап-ла херек кырында ап көөрге, улустар аразының эргезин ынчаар үрээни, ол үрээшкинни агартыр болгаш тоон көөрүнүң принциви болдурар дээш оралдажыышкын, ону чазыг кылдыр миннириндан ойталаашкын — чөвүлел хуралды үскенинин кол чылдагаанныры ол болган»

Медеглелде айтып турары болза, чангыс тала-биле өскертинмес ужурлуг улустар аразының эргелерин хүндүлеп көөрүн ажыы-биле киргүспээн шаанда бистер ындыг болуушкуннардан хамаржыр бис. Дайын болза өнчүк-чөңгөлериниң түннелинде, ышкындырыгның азы анаа-ла таварылганын-даа түннелинде эгелей берип болур. Ол айыылдыг чорукту бедик деннелге чөвүлел хурал ам-даа баш удур болдурбайн барып болур. Шак ындыг ниити чугаалажыышкыннарны катап эгелээр арганы берип турар ындыг таарымчалыг байдалдарны хандырар дээш тайбыңның күштери хөделир ужурлуг.

Янзы-бүрү үүлдериниң: ядролуг шенелделерни соксадырының дугайында, чепсегелениишкиннерни дүжүрериниң дугайында болгаш Германия дугайында болуп турар чугаалажыышкыннарны бүгү-ле болдунар аргалар-биле улуг күрүнелер уламчылазын дээш тайбың талалакчыларының шимчээшкини амгы үеде негеп турар.

Бо айыылдыг үеде бүгү-ле улустарның чалбыыштыы-биле күзеп турары тайбыңның болгаш дүшкүүрлүг чорукту кошкадырының перспективаларын улам башкаландырар соок дайынның аргаларын ажыглавазынче дөрт улуг күрүнелерни тайбың талалакчыларының шимчээшкини кыйгырып турар деп медеглелдиң төнчүзүнде чугаалап турар.

Улустар аразының байдалының шыңгыызы-биле холбаштыр Чөвүлелдиң Президиумунуң онза хуралын майның 28—29-та Стокгольмга чыылдырар дээнин оон-биле кады медеглээн.

Кисиниң чазаанын антидемократтыг үүлгедиглеринге удур Японияда килеңнээшкин

ТОКИО. СЭТА-ның корреспондентилери Г. Скобелев биле В. Зацепин оларның дамчытканы болза:

Япон хөй-ниитиниң талазындан каргап каапканы «айыыл чок чоруктуң кара керээзи» дээр АКШ-биле шериг керээзин улус чон удурланып турда-ла бадыладырын чазак чедип алган дээр дугайты медээ Японияда бүгү-ниити килеңнээшкинни өскүткен. Бүдүрүлгелерде болгаш албан черлеринде политиктиг ажыл соксадыышкыннарының чалгыы бүгү чуртта эртен даң бажындан эгелээш-ле калбарып турар. Ажыл соксадыышкының демир орукчулар, шахтёрлар, почта болгаш телеграф ажылдакчылары чорутканнар. Металлистер, судно тудугжулары, күрүне албан черлериниң ажылчын, албан-хаакчылары ажылды янзы-бүрү хуусааларда соксаткылап турган. Бүгү чурт Японияның салым-чолун, тайбының болгаш айыыл чок чоруун үнелеп көөр бүгү япон патриоттар «айыыл чок чоруктуң керээзинге» шиитпирлиг удурланыышкының боттарының хөделиишкиннери-биле чазакка көргүскеш, национала удур ол документинни буруу шаап турар.

Чазактың болгаш чагырыкчы партияның үүлгедиин бужар-бак чүүл деп каргавышаан, айыыл чок чорук керээзин эде көөрүнге удур демиселдиң национал чөвүлелиниң кол секретары Кодзо Минагути болза кашкыя дайынзырак идегеттериниң чаңгыс талалап хүлээп алганы ол керээни япон улус хүлээп көрбес болгаш ол керээ-биле болун харылзаалыг кылдыр санаттынмайн турар деп, СЭТА-ның корреспондентизи-биле беседазынга медеглээн.

Айыыл чок чоруктуң керээзин эде көөрүнге удур демиселдиң национал чөвүлелинге кирген баштайгы дыңнадыглар ёзугаар алырга, керээни бадылаанынга удур чоруткан ажыл соксадыышкыннарынга болгаш митингилерге май 20-де 5 миллион чыгам кижи киришкен болуп турар. Хөй-хөй политиктиг партиялар болгаш хөй-ниити организациялары удурланыышкынныг медеглелдерин кылганнар, япон улустуң сеткил-күзели, демиселди уламчылаарынга оон шиитпирлиг чоруу ол медеглелдерде хереглеттинип киргилээн. Японияның социалистиг партиязы болза айыыл чок чоруктуң керээзи бадыларын бадыларын деп кажан-даа хүлээп көрбезин медеглээш, Кисиниң чазаан доп-дораан дүжүрерин болгаш парламентини тарадырын негээн.

Японияның Компартиязы чазактың үүлгедиин Мурнуу Көрейге Ли Сын Ман чагыргазының үезинде хереглеттинип турган фашистиг аргаларның каталаашкынны кылдыр көрген. Япон-америк керээни күш чок болдурарынга, парламентини тарадырынга, Кисиниң чазаан дүжүреринге четчир күштерни япон улустан тып болур деп Компартия медеглээн.

Кисиниң чазаан дүжүрерин, парламентини тарадырын негээн медеглелдерни демократтыг социализмниң партиязы, япон хереөженнерниң, студентилериниң каттыжыышкыннары, эртем, культура ажылдакчыларының организациялары болгаш өске-даа демократтыг организациялар база кылгылаан.

Японияның профэвилелдериниң кол чөвүлели япон ажылчын ангының хөй миллион массаларының сорук-күзелин илергейлевишаан, чазактың үүлгедиин национала удур болгаш демократияның үндезиннерин үреп турар үүлгедиг кылдыр буруу шаап көрген декларацияны парлап үндүргеи. Чурттуң чагырыкчы бөлүктери Японияга АКШ-тың президентизи Эйзенхауэр келгиже чедир керээни бадыладырынга далашпышаан, улустуң тура-соруун эн-не дерзин арга-биле дорамчылап, ол бак хереөнге полицияның болгаш гангстер дээрбечилериниң дузазын ажыглаарындан-даа чалданмайн турганнар деп декларацияда чугаалаан. Ынчалза-даа бодунуң национала удур политиказынга улустуң удурланыышкының чазак сый шаап шыдавас деп кол чөвүлел демдеглээн болгаш Кисиниң кабинедин дүжүрер дээш, парламентини тарадыр дээш, «Кара керээни» күш чок болдурар дээш улам-на чаа-чаа күштер-биле демисежириниче Японияның ажылчы чоннарын ол кыйгырган.

Японияның амгы чазааның шилип алган угланыышкынының өлүмүүн билир, чагырыкчы партияның чамдык сураглыг ажылдакчылары безин Кисиниң чазаанын күштеп-күчүлээр үүлгедиглеринге боттарының килеңнээшкининиң дугайын база медеглээннер. Премьер-министр турган Исибаси чазактың үүлгедиин парламентаризмнин принциптеринге үүлдешпес херек деп адааш, Кисиниң чазаа бодунуң үүлгедиинин ужун харыысалганы хүлээнип албышаан, халажып дүжер ужурлуг деп, онзалап медеглээн.

Кисиниң үүлгедиглеринге таарымайн турарын эң улуг буржуаз солуннар база медеглеп турар «Майнити» солун болза парламентиниң адакы палатазынга керээни үүлдүг деп бадылаар кылдыр хереглеттинген арга болза парламент демократизминин ёзузунга үндезини-биле чөрүшкек болган деп бижээн. Парламентини тараткаш, улус чоннун сорук-күзелин айтырып көөр херек деп солун медеглээн.

Чазактар баштыңнарының чөвүлел хуралы үзүлгениниң сөөлүнде бодунуң амгы үүлгедиглери-биле улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун чидиглендиреринге дузалааны дээш Кисиниң чазаан база бир буржуаз солун «Асахи» шыңгыы буруу шаап турар. Ол солун болза Кисиниң үүлгедиглерин буруу шаппышаан, Киси болгаш оон партиязы япон парламентаризмнин төөгүзүнге аштаттынмас бужар-бак үүлдү киирген деп медеглээн.

Америк политиканы Итон Сайрус буруу шаап турар

ПРАГА. (СЭТА). Праганың Карлов университединиң ректорунуң чалаапын ёзугаар сураглыг америк санхөөчү болгаш хөй-ниити ажылдакчызы, «Улустар аразынга тайбыңны быжыглаары дээш» делегейниң Ленинчи шаңналының лауреады Сайрус Итон май 20-де Прагада чеде берген.

Силерге делегейниң Ленинчи шаңналын тывысканын канчаар көрүп турар силер деп, «Руде право» солуннуң корреспондентизинин айтырыынга харыылавышаан, С. Итоннуң чугаалааны болза:

— Мындыг бедик шаңналды тывысканыңа кончуг чоргаарланып турар мен. Чөөн болгаш Барыын чүктернин аразынга найыралдың болгаш удур-дедир билчиишкиниң чаагай чорууңга таарыштыр улам-на идепкейлиг ажылдаар төлөөде, Ленинчи шаңналды тывысканы менээ улуг идиглиг үүл болуп турар.

Парижке бедик деннелге чөвүлел хуралдың үзүлгениниң соонда байдалдың хөгжүлдезинин дугайында бодал-оналыңар кандыгыл деп айтырыга харыылавышаан, С. Итоннуң чугаалааны болза:

Ол чорук АКШ-ка таарымчалыг салдарын чедирер. Болган чорук дээрге делегейге хүлээлгелерин эки хынамчалыг көөрүнче бистерни албадаптар. Бистер — үлетпүрде, кодээ ажыл-агыйда, сан-хөө хереөнде чай-кызыг чок кижилер бис, ынчангаш делегей амыдыралының чугула айтырыгларын шиитпирлээринин аргазын бисте өске кижилерге тыпсып бергени харааданчыг-дыр. Өскенин девискээринче америк самолёттуң шургуп кире бергенин таарымча чок кылдыр көрүп турар мен.

Турцияда чазакка удур чыскаалдар

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Юнайтед Пресс Интернейшнл агентилелиниң корреспондентизинин Анкарадан дамчыдып турарын ёзугаар алырга, май 20-де болган Аднан Мендерестин чазаанга удур чыскаалга он-он муң хире кижи киришкен.

Хайныр киленнээн бөлүк чонну тарадыр сывырарынга шериглер болгаш полициялар карак чажы төгүлдүрер хейлиг гранаттарны ажыглааннар. Көрген кижилерниң чугааларын барымдаалааргa, удуртукчузу Мендерес болуп турар чуртта тергиидекчи демократтыг партияның кежигүннери-биле студентилерниң аразынга Анкараның кудумчуларынга сегиржип алышкыннар болгулаан.

Аныяк ленинчилериниң байырлалы

Кызыл хоорайның үш муң хире аныян ленинчилери пионер организациязының 38 чыл болган оюн байырлап эрттирген. Байырлыг шугум чыскаалынга пионерлер өөредилгеге, күш-ажылга, хөй-ниитиниң амыдыралынга боттарының чедип алган чедишкиннериниң дугайын рапорттааннар.

ВЛКСМ Кызыл хооркомунуң секретары эш Ширшин аныяк ленинчилерге байыр чедирип чүве чугаалаан. Байырлыг чыыш-хурал культура парыгының ногаан театрынга болган. Аная № 5 школаның пионер дружиназынга хоорайның пионер организациязының кызыл тугун тывыскан. Ол дружина өөредилгезинге болгаш чурум сайгылгазынга база өскедаа ажылдарга мурнанчы чоруун көргүскеш, хоорайның пионер дружиналарының эң мурнанчы дружиназы болуп шылгараан.

Ол ышкаш чыыш-хуралга хоорайның бүдүрүлгелериниң төлөөленчилери байыр чедирип чүве чугаалааннар. Область типографиязының ажылдакчызы эш Жаров бодунуң коллективиниң күш-ажылчы чедишкиннериниң дугайын чугаалаан. Типография ажылчыныары № 7 школаның пионерлериниң ол байырлыг хүннү таварыштыр 13.400 рубль өртөнтиг үрер хөгжүмнү белекке бергенин чугаалаарга пионерлер дыка өөрүп адыш часкааннар. Облсельхозснаб чери № 5 школаның пионерлериниң 1000 рубль өртөнтиг спорт херекселдериниң бараанын белекке берген. № 1 школаның пионерлериниң областың хереглекчилер ниитилели бут бөмбүүнүң формазын белекке тывыскан. Ол ышкаш алгы заводунуң ажылчыннары болгаш албан-хаанчылары № 6 школаның пионерлериниң баянны белекке берген.

Байырлыг чыыш-хуралдың сөөлүнде школачыларның солун концерти болган. Культура парыгының күш-культура шөлүнге аныян пионерлериниң спорт маргылдаалары болгулаан.

ЧУРУКТА: аныяк ленинчилериниң чыскаал-биле паркче бар чорууру.

Сөзү болгаш фотозу В. БОРИСОВТУУ.

СПОРТ

Областың спорт шөлдеринге

БУТ БӨМБҮҮ

Спорттун «Труд» ниитилелиниң бирги чери дээш бут бөмбүүнүң маргылдаалары областа үргүлчүлеп турар.

«Тыва даг дүгү» комбинаттың болгаш Чадаана хоорайның командаларының ужуражыышкыны Ак-Довурак суурга эрткен. «Тыва даг дүгү» комбинаттың аныяк командазы чоокта чаа элээн чедишкиннерлиг ойнап турган. Оюн 9:0 санга АТК-ларның бут бөмбүкчүлерин тиилээш, «Тыва кобальт», комбинаттың командазы-биле хайым кылдыр ойнааннар.

Ак-Довуракты тудугжулары бодунуң командазынга чоргаарланып, олар ам база тиилелгени чедип алыр боор дижип турганнар. Ынчалза-даа ол бүзүрел бүтпээн. Чадаананың спортчулары маңнаарынга болгаш техника талазы-биле ак-довуракчыларны ашкаш, тиилелгени чедип алган.

БАСКЕТБОЛ

Кызылдың бирги чери дээш баскетбол маргылдаазы уламчылап турар. «Динамо» болгаш «Буревестник» ниитилелериниң командаларының ужуражыышкыны 47 : 43 санга динамочуларның тиилелгези-биле доозулган. «Труд» ниитилелиниң бирги командазы «Урожай» ниитилелиниң командазын 55 : 22 санга уткан.

«Труд» болгаш «Буревестник» ниитилелериниң хереженнер командаларының ойнаашкыны солун болган. «Трудчулар» боттарының удурланыкчыларын техника болгаш корзинкаже часпайн октаар талазы-биле ажып, 36 : 5 санга чииги-биле тиилээннер.

«Буревестниктиң» оолдар командазы ийиги аштырыышкынга таварышкан. Оларны «Трудтуң» бирги командазы 60 : 16 санга тиилээн. «Трудтуң» ийиги командазы «Урожай» командазын 36 : 31 санга уткан.

А. АЛЕКСЕЕВ.

Кубок динамочуларда

Эрткен дыштанар хүнде Кызылдың Гастелло аттыг парыгының бирги чери дээш эр улустуң хол бөмбүүнүң маргылдаазы болуп эрткен.

Аная 9 командалар 5 шак дургузунда парктың кубогун чаалап алыр дээш демисежип келгеннер. Чартык финалга «Динамо» командазы механизация училишезинин командазын, «Тываның аныяктары» солун редакциязының командазы «Буревестник» командазын уткаш, финалга таваржы бергеннер.

Журналистер динамочуларны баштай 15 : 9 санга уткан. Дараазында оюнларда динамочулар бодунуң удурланыкчыларының чазын ажыглап, 3 : 1 санга уткаш, парктың кубогун чаалап алган.

Ийи ужуражыышкын

Дыштанылганың болгаш культураның Гастелло аттыг парыгының стадионунга бирги чүк АТК-зының болгаш «Коммүн тудугнуң» бут бөмбүкчүлери ойнаан. Оюнуң баштайгы чартыында АТК-чылар 3 мячикти киир тепкеннер.

Оюнуң ийиги чартыында инициативаны холга алыр дээш тудугжулар дыка-ла кысканнар. Ынчалза-даа транспортчуларның атакалары күштелип эгелей бээрге, тудугжулар чүгле камгаланыр аргаже шилчий бергеннер. Оюн 9 : 0 санга АТК-ларның тиилелгези-биле доозулган.

Авиапорт болгаш типографияның бирги командазының ойнаашкыны чидиг эрткен. Ужудукчулар полиграфистернин камгалалын каш катап чаза таварып кирзе-даа түннел чок болган. Ужудукчуларның халдаашкынын доктааткан, полиграфистер шуптуу командазы-биле халдап киргеш 2 мячикти киргеннер. Оюнуң ийиги чартыында база 6 санны киргеш, полиграфистер 8 : 0 санга чиик тиилелгени чедип алган.

В. МЕРЗЛЯКОВ.

Редактор К. С. ШОЙГУ.

КИНОТЕАТРЛАРГА

БӨГҮН

«ВЛКСМ 30 чылы» (Улуг залга): «Андарган кур чер» («Поднятая целина») II сериязы —12, 2.15, 4.15, 6.15, 8.15, 10.10 шактарда.

«ВЛКСМ 30 чылы» (Биче залга): «Андарган кур чер» («Поднятая целина») I сериязы —3, 7, 9 шактарда; документалдыг кино «Кубен» болгаш даштыкы хроникалар — 5 шакта.

«Каа-Хем»: «Каш базым болгаш-ла кызыгаар» («Граница в нескольких шагах») —11, 1, 3, 5, 7, 9 шактарда.

«Восток»: «Дээрги министр кадыны» («Госпожа министерша») —1.15, 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

Хемнер сугларының угладыры-биле холбаштыр үерге удур демиселдиң хоорай комиссиязы Кызыл хооркүүскомунуң бажыңында (Кочетов кудумчузунда № 42, телефон 29-66) турарын Кызыл хоорайның болгаш Элегес-Аксы суурнуң бүгү-ле албан, бүдүрүлге черлеринге база чурттакчыларынга дыңнадып тур.

1960 чылда май 25-тен эгелээш хүннүн-не кежээкиниң 7 шактан эртенгиниң 7 шакка чедир дежурныйлаашкыны доктааткан.

Дүнеки үеде хоорайның чамдык участоктарын суг ап, айыылдыг байдалдар болу берзе бүдүрүлгелериниң чоогунда турар медээ кагыышкыннар-биле чурттакчыларга дыңнадыр.

ХООРАЙ КОМИССИЯЗЫ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажын № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 24-63, редакторнуң ораакчызының 35-24, партийжи амыдырал болгаш пропаганда кылдистериниң 23-54, харыысалгалыг секретарының 37-13, кодээ ажыл-агый кылдилиниң 22-64, иштики информация кылдизиниң 21-47, совет тургузуг, үлетпүр болгаш транспорт кылдистериниң 23-35, чагаа кылдизиниң 21-27, культура болгаш амыдырал кылдизиниң 25-38, бухгалтерияның 31-75, корректорларның 20-60.

ТС—00192. Чагыг № 1286. Культура эргелелиниң типографиязы.